

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Ο ΜΕΝΤΩΡ, Χρονογραφικό καὶ Ἱστοριοδικρικὸ Δελτίο τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας,
ἐκδίδεται τὸν Ἀπρίλιο, Ἰούνιο, Ὀκτώβριο καὶ Δεκέμβριο κάθε ἔτους
μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ

Σ' ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΕΥΧΟΣ:

Πρὸς τοὺς Ἐταίρους: 49-57 • Πρακτικὸ τῆς Α΄ Τακτικῆς Γενικῆς Συνέλευσης τῆς
19 Μαΐου 2002: 58-80.

Ἐκδοτικὴ φροντίδα Ἠλέκτρας Ἀνδρεάδη

ISSN 1105-7181

© Ἡ ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, Πανεπιστημίου 22, 106 72 Ἀθήναι, Fax (010) 3644 996

Ο ΜΕΝΤΩΡ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΔΕΚΑΤΟ ΠΕΜΠΤΟ • ΤΕΥΧΟΣ 63 • ΙΟΥΝΙΟΣ 2002

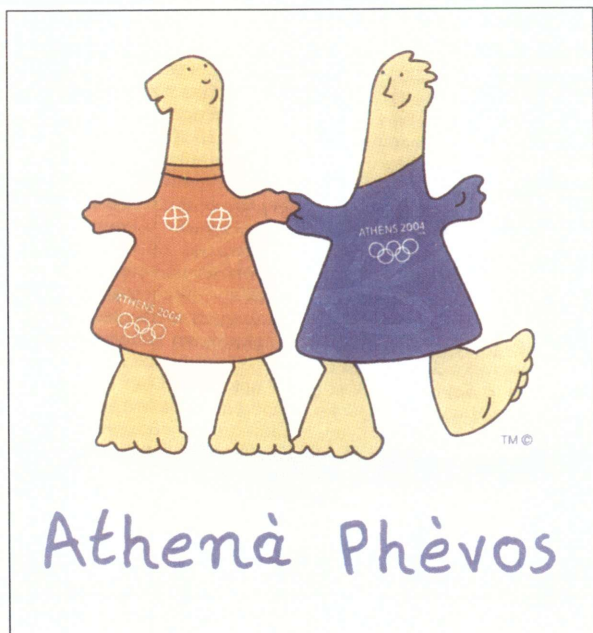
Πρὸς τοὺς Ἑταίρους

Ἡ ἔκθεση τοῦ Ἔργου 2001, πὸν ἔγινε σὴν Ἑταιρεία σὺς 19 Μαΐου 2002, τελείωνε μὲ τὴν ἐξῆς παράγραφο, ἡ ὁποία δὲν περιέχεται σὺδ τυπωμένο κείμενο:

«Τὸ ζήτημα τοῦ Μαραθῶνος συνειρμικῶς μᾶς φέρει καὶ στοὺς δύο σπονδοφόρους τῶν ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων, τὸν Φοῖβο καὶ τὴν Ἀθηνᾶ, πὸν διαρκῶς καὶ περισσότερο θὰ τοὺς συναντοῦμε ἕως τὸ 2004. Τὸν ἀπίτατο πρόγονό τους μποροῦμε νὰ τὸν ἰδοῦμε σὺδ Ἐθνικὸ Μουσεῖο, ἀκίνητο καὶ ἀδιάφορο γιὰ τοὺς δύο δραστήριους ἀπογόνους. Πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι καὶ οἱ δύο δὲν εὐθύνονται γιὰ τὴν καταγωγὴ τους, τοὺς ἐπιβλήθηκε, καὶ δὲν εἶναι ὑποχρεωμένοι γιὰ ὅ,τι γίνεται σὺδ Μαραθῶνα νὰ δώσουν ἐξηγήσεις σὰ παλικάρια τοῦ '21, τὰ ὁποῖα, συλλογισμένα, ἴσως σκέπτονται ὅτι δὲν ἄξιζε νὰ πολεμήσουν γιὰ τὰ σπασμένα μάρμαρα».

Σὺς τρεῖς εἰκόνες πὸν παραίθενται ἐδῶ, τὸν Φοῖβο καὶ τὴν Ἀθηνᾶ, τὸ ἀρχαῖο πρότυπό τους καὶ τὴν τοιχογραφία τοῦ Κόντογλου σὺδ Δημαρχεῖο τῶν Ἀθηνῶν, ἀναφέρεται τὸ περιεχόμενο τῆς παραγράφου.

Ἴσως θεωρηθεῖ ὅτι δὲν ὑπάρχει λογικὴ συνάφεια μεταξὺ τῶν δύο πρώτων εἰκόνων καὶ τῆς τρίτης, γι' αὐτὸ θὰ ἀναλύσω τὸν συνειρμό.

Ὁ Φοῖβος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, ἔμβλημα τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων, καί (δεξιὰ) ἡ πηγὴ τῆς ἔμπνευσης του, ἡ κούκλα τοῦ 7ου π.Χ. αἰῶνα.

Ἡ τοιχογραφία τοῦ Κόντιογλου ἔχει ὡς πηγὴ ἔμπνεύσεως τὶς ξένες χαλκογραφίες μὲ σκηνὲς ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση τοῦ '21, κυρίως ὅμως βασίζεται σὸ γνωστότατο χωρίο τοῦ Μακρυγιάννη (Απομνημονεύματα τόμ. Β', σ. 63, ἔκδοση δεύτερη, Βιβλιοπωλεῖο Εὐτυχίου Βαγιονάκη, μὲ τὴν ἐπιμέλεια Λίνου Πολίτη, Ἀθήναι 1947· ἔκδοση Γαλαξία, 1964, σ. 351):

«Εἶχα δυὸ ἀγάλματα περίφημα, μιὰ γυναίκα κι ἓνα βασιλόπουλο, ἀτόφια - φαίνονταν οἱ φλέβες· τόση ἐντέλειαν εἶχαν. Ὅταν χάλασαν τὸν Πόρον, τᾶχαν πάρη κάτι στρατιῶτες καὶ εἰς τ' Ἄργος θὰ τὰ πουλοῦσαν κάτι Εὐρωπαίων· χίλια τάλλαρα γύρευαν. Ἄντισα κ' ἐγὼ ἐκεῖ, πέραγα· πῆρα τοὺς στρατιῶτες, τοὺς μίλησα· «Αὐτὰ καὶ δέκα χιλιάδες τάλλαρα νὰ σᾶς δώσουνε, νὰ μὴν τὸ καταδεχτῆτε νὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν πατρίδα μας. Δι' αὐτὰ πολεμήσαμεν».

Τοιχογραφία του Φώτη Κόντογλου στο Δημαρχείο της Αθήνας.

(Βγάζω καὶ τοὺς δίνω τρακόσια πενήντα τάλλαρα) “κι ὅταν φιλωθοῦμεν μὲ τὸν Κυβερνήτην, (ὅτι τρωγόμαστε), τὰ δίνω καὶ σὰς δίνει ὅ,τι τοῦ ζητήσετε διὰ νὰ μείνουν εἰς τὴν πατρίδα ἀπάνου”. Καὶ τᾶχα κρυμμένα. Τότε μὲ τὴν ἀναφορά μου τὰ πρόσφερα τοῦ Βασιλέως νὰ χρησιμέψουν διὰ τὴν πατρίδα.»

Οἱ Ἕλληνες τοῦ '21 καὶ τὰ μνημεῖα ἀποτελοῦσαν τὸ θέμα τῆς πανηγυρικῆς ὁμιλίας μου στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν στὶς 22 Μαρτίου 2001 (Πρακτικὰ Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 76, 2001 τ. Β' 265-282). Μ' αὐτὴν προσπάθησα νὰ δείξω τὶς πραγματικὲς ἀντιλήψεις τῶν Ἑλλήνων τοῦ '21 ἀπέναντι σὶ ἀρχαῖα μέσα ἀπὸ τὶς πράξεις τους καὶ μέσα ἀπὸ τὶς ἀντιλήψεις τῶν κλασικιστῶν καὶ τῶν ρομαντικῶν τοῦ 19ου αἰ., μετὰξὺ τῶν ὁποίων ἐξοχότεροι ἦσαν ὁ Ἰάκωβος Ρίζος Νερουλὸς καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ρίζος Ραγκαβῆς.

Ἡ τοιχογραφία τοῦ Κόντογλου εἰκονογραφεῖ τὸν ἄκρατο κλασικισμὸ τοῦ 19ου αἰ. καὶ μέρους τοῦ 20οῦ, ὁ ὁποῖος ἀποτελοῦσε προσωπεῖο τῆς κρατικῆς πολιτικῆς ἕως πρόσφατα. Λέγω προσωπεῖο, γὰρ ἡ ἀρχαιότητα ὑπῆρξε πάντοτε στὴν Ἑλλάδα μέσο ἐπίτευξης πολιτικῶν, κομματικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἐπιδιώξεων καὶ ποτὲ ἀντικείμενο καλλιεργείας τῶν ἐπιστημῶν (φιλολογίας, ἱστορίας, ἀρχαιολογίας) καὶ συνεπῶς ἀνόδου τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τοῦ τόπου καὶ τῶν ἀνθρώπων του.

Γιὰ τὰ μνημεῖα ἐνδιαφέρονταν μονίμως μόνον ἐκεῖνοι γιὰ τοὺς ὁποίους ἀποτελοῦσαν ὕλη τῆς ἐπιστήμης τους, οἱ ἀρχαιολόγοι. Ὅταν ἐμφανιζόταν ρεῦμα ἀρχαιολατρείας σὲ εὐρεῖες ὁμάδες Ἑλλήνων, τοῦτο εἶχε ὡς αἰτία πρῶτα πρῶτα λόγους τοπικιστικούς, ὅπως λ.χ. τὰ ὅσα ἐγίναν πρὶν ἀπὸ χρόνια στὴν Βεργίνα. Ἐκεῖ οἱ τοπικοὶ ἄρχοντες καὶ οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ ἀπέκλεισαν καὶ τὸν ἀνασκαφέα Μανόλη Ἀνδρόνικο ἀπὸ τὴν ἀνασκαφή του μὲ σκοπὸ νὰ ἱκανοποιηθοῦν κάποια αἰτήματά τους, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχαν σχέση μὲ τὴν ἔρευνα καὶ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἐπιστήμης ἀλλὰ τὴν διὰ τῶν ἀρχαίων ἀνάπτυξη τῆς οἰκονομικῆς κινήσεως τοῦ χωριοῦ.

Ἄλλη αἰτία εἶναι οἱ ἐθνικοὶ λόγοι καὶ ἡ λαϊκὴ φιλοτιμία. Πρὶν ἀπὸ δύο δεκαετίες, καὶ περισσότερο, λαός, Τύπος, ἐπαγγελματικὲς τάξεις, εἶχαν ξεσηκωθεῖ κατὰ τῶν ἐκθέσεων ἀρχαίων στὸ ἐξωτερικόν. Ὁ σημερινὸς πρόεδρος τῆς Βουλῆς, μαζὶ μὲ ἀρχαιολόγους καὶ φιλαρχαίους, ἔκανε βάρδιες ἔξω ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Μουσεῖο γιὰ νὰ μὴ φρυγαδευθοῦν στὴ Γαλλία τὰ ἀρχαῖα τῆς ἐκθέσεως. Ἐκτοτε

έγιναν εκατοντάδες εκθέσεις χωρίς κανείς να διαμαρτυρηθεῖ, στήθηκε ἢ στήνεται τὸ μουσεῖο τῆς Λαζάνης, τὸ ὁποῖο θὰ περιλαμβάνει μόνιμο τμήμα μὲ ἀρχαῖα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἀκόμη περισσότερο, ὁ νέος νόμος, ἃς τὸν ὀνομάσουμε «ἀρχαιολογικό», πὸν ψηφίστηκε, δίνει νέα ἔκταση στὴν ἀποδημία τῶν ἀρχαίων πρὸς ὄφελος τῶν ξένων μουσείων.

Οὔτε ὁ νόμος αὐτός, τοῦ ὁποῖου τὶς συνέπειες τῆς ἐφαρμογῆς θὰ πληρώσουν τὰ ἀρχαῖα καὶ ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία, προκάλεσε οὐσιαστικὴ ἀντίδραση, παρὰ μόνον ἀνοστοὺς διαξιφισμοὺς οἱ ὁποῖοι φαίνονται σὰν νὰ εἶναι σημεῖοι γιὰ τὴν τηλεόραση.

Ἡ κακοδαιμονία στὸ ζήτημα τῶν ἀρχαίων ἔχει δύο πηγές: τοὺς ἴδιους τοὺς ἀρχαιολόγους, ὀρισμένους, καὶ τὴν πολιτικὴ, δηλαδὴ ὅλους τοὺς πολιτικούς, κυβερνητικὸς καὶ ἀντικυβερνητικούς. Οἱ πολιτικοὶ εἶναι πάντοτε ἐναντίον τῶν ἀρχαίων, γιὰ αὐτὰ φέρουν προσκόμματα στὴν δημιουργία ἐργοστασίων, λατομείων, ξενοδοχείων, καὶ στὴν ἐκτέλεση δημοσίων ἔργων χωρὶς καθυστερήσεις τῶν ἐργολάβων, ὅπως συνέβη μὲ τὸ ἀεροδρόμιο καὶ τὴν ἀπτικὴ ὁδὸ. Ἡ καταστροφὴ ἀρχαίων καὶ τόπων συνεπάγεται μείωση τῶν ἐξόδων ὀρισμένων ἔργων, ὅπως ἔγινε μὲ τὴ λατόμευση τῆς Κυνοσοῦρας τῆς Σαλαμῖνος. Ἀκόμη ἱστορικοὶ καὶ ἀρχαιολογικοὶ τόποι καταστρέφονται γιὰ τὴν προμήθεια πρώτης ὕλης χωρὶς ἔξοδα μεταφορᾶς, ὅπως συνέβη μὲ τὰ τοιμένια Ἐλευσῖνος καὶ Χαλκίδος. Ὁ κατάλογος τῶν περιπτώσεων ἐπιδράσεως τῶν ἀρχαίων στὴν μείωση τῶν ἐξόδων τῶν ἐπιχειρηματιῶν εἶναι ἀτελείωτος. Ἐπιδιώκεται ὅταν τὰ ἔργα πὸν γίνονται εἶναι καθαρῶς ἰδιωτικά. Ὅταν εἶναι δημόσια, ὅπως ὁ ὑπόγειος τῆς Ἀθήνας, ἡ ἀπτικὴ ὁδὸς καὶ τὸ ἀεροδρόμιο, ἡ εὔρεση ἀρχαίων, τὰ ὁποῖα τελικῶς καταστρέφονται, ἀποτελεῖ μία ἀκόμη πηγὴ κέρδους γιὰ τοὺς ἐργολάβους, γιὰ αὐξάνουν τὸ κόστος τῶν ἔργων, μὲ τὴν δημιουργία καθυστερήσεων κυρίως.

Οἱ πολιτικοὶ λοιπὸν εἶναι πάντοτε ἐναντίον τῶν ἀρχαίων, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἐμπειρία καὶ τὴ στατιστικὴ. Δὲν θέλουν ὅμως νὰ ἐμφανίζονται ὅπως εἶναι. Κανείς δὲν εἶπε ποτὲ ὅτι μισεῖ τὰ ἀρχαῖα, ἀντιθέτως ὅλοι θέλουν νὰ τὰ ἀναδείξουν καὶ νὰ τὰ διασώσουν! Στὴν περίπτωση αὐτὴ ἐπιστρατεύονται ὀρισμένοι πρόθυμοι ἀρχαιολόγοι καὶ καθηγητὲς τῆς ἀρχαιολογίας. Καὶ στὶς δύο αὐτὲς κατηγορίες ἀρχαιολόγων ὑπάρχουν πάντα ἐκεῖνοι πὸν εἶναι ἔτοιμοι καὶ τὰ ἀρχαῖα νὰ ἐξάρουν καὶ νὰ βροῦν τὴν ὁδὸ ἢ ὁποῖα θὰ ἐπιτρέ-

πει την παράκαμψή τους με την εύλογιά της 'Επιστήμης. Πρόσφατο παράδειγμα τὸ ζήτημα τοῦ Μαραθῶνος. Γιὰ νὰ γίνουν ἐκεῖ μεγάλης ἔκτασης κατασκευές γιὰ τοὺς ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες ἔπρεπε ἡ πεδιάδα νὰ χάσει τὴν ἱστορικὴ της σημασία. Ὑποστηρίχθηκε λοιπὸν ἐμβριθῶς ὅτι ἡ μάχη τοῦ 490 π.Χ. ἔγινε στὸν χῶρο τῆς «Τύμβος Π.Α.Ε.», ἀρκετὰ μεγάλο γιὰ νὰ κινηθοῦν 40.000-50.000 παῖκτες.

Ἀκόμη ἄλλοι ἀπέδειξαν ὅτι ἡ γύρω περιοχὴ ἦταν θάλασσα καὶ δὲν ὑπῆρχε τρόπος νὰ ἀπλωθοῦν οἱ Πέρσες καὶ οἱ Ἕλληνες λίγο πρὸ ἔξω ἀπὸ τὸ γήπεδο πὸν τοὺς ὀρίστηκε ἀπὸ ἓνα κλάδο τῆς σημερινῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐπιστήμης.

Οἱ παραποιήσεις τῶν ἱστορικῶν πραγμάτων καὶ γεγονότων γίνονται συνήθως δεκτὲς ἀπὸ τὴν πολιτικὴ, ἡ ὁποία ἀρέσκεται σὲ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τὶς εἰσηγήσεις πὸν εὐνοοῦν τὶς ἐπιδιιώξεις της. Τὸ ὅτι ἡ ἀντίθετη ἐπιστημονικὴ ἄποψη ὑποστηρίζεται ἀπὸ τὴν παγκόσμια ἱστορικὴ καὶ ἀρχαιολογικὴ ἐπιστήμη δὲν εἶχε καμία σημασία. Ἀρκοῦσε ὅτι βρέθηκαν ἄνθρωποι μὲ κάποιους ἐπιστημονικοὺς τίτλους γιὰ νὰ προσδώσουν ἐπίφραση κύρους σὲ πολιτικὲς ἀποφάσεις, οἱ ὁποῖες χωρὶς αὐτοὺς θὰ φαίνονταν ἐντελῶς αὐθαίρετες, ἀνιστόρητες καὶ θὰ προκαλοῦσαν, ἐξ ἀρχῆς, θυμηδία.

Ἐνα δεῦτερο παράδειγμα, ἐντελῶς πρόσφατο, χρήσεως ἀρχαίων στὸ ὄνομα τοῦ συμφέροντος τῶν ἀρχαίων, εἶναι τὸ νέο μουσεῖο Ἀκροπόλεως. Μία ὁμάδα ἐπιστημόνων ἀρχαιολόγων καὶ τεχνικῶν πείθουν τὸν ἑαυτὸ τους, καὶ ἔχουν τὴν ἀπαίτηση νὰ δεχθοῦμε τοὺς ἰσχυρισμοὺς τους, ὅτι ἡ οἰκοδόμησις ἐπὶ τῶν ἀρχαίων πὸν βρέθηκαν στὸ οἰκόπεδο Μακρυγιάννη θὰ εἶναι πρὸς ὄφελος τοῦ τόπου, τῶν κατοίκων του καὶ τοῦ νέου μουσείου. Ἀλλὰ ἂν μελετήσῃ κανεὶς λίγο τὸ ὅλο ζήτημα διαπιστώνει ὅτι ἡ κατασκευὴ τοῦ νέου μουσείου Ἀκροπόλεως σὲ χῶρο κατάμεστο ἀπὸ ἀρχαῖα οἰκοδομήματα, ἀποτελεῖ μία ἀκατανόητη ἀντίφραση. Ὅσοι συμμετέχουν σὲς διαδικασίες γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, τῆς κατασκευῆς τοῦ μουσείου δηλαδὴ, ἂν μὲν εἶναι ἀρχαιολόγοι, ἀποδεικνύουν ὅτι δὲν διαθέτουν τὰ προσόντα τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναγκαῖα γιὰ τὴν καλλιέργεια καὶ τὴν διδασκαλία τῆς ἀρχαιολογίας. Ὅσοι δὲν εἶναι ἀρχαιολόγοι μόνον ἢ ἔλλειψη μορφώσεως μπορεῖ νὰ τοὺς δικαιολογήσῃ. Γιὰ τὴν χρῆσις αὐτὴ τῶν ἀρχαίων κανεὶς ἀρχαιολόγος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγκρίνει καὶ νὰ ἐπικροτήσῃ, ἐκτὸς μόνον καὶ ἂν πρόκει-

ται για τή σωτηρία τῆς ζωῆς ἀνθρώπων ἢ για τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος ποὺ κινδυνεύει.

Τὸ νέο μουσεῖο Ἀκροπόλεως ἀποτελεῖ ὄνειρο γενεῶν. Ἡ κατασκευή του θὰ ἐξαφάνιζε καὶ τὴν ἀσχημία ποὺ ὑπάρχει στὸν Βράχο, τὸ σημερινὸ μουσεῖο, ποὺ τὸ βλέπαμε ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια ἀπὸ τὸ Δέλτα τοῦ Φαλήρου, νὰ ἐξέχει πάνω στὴν Ἀκρόπολη. Ἐνῶ λοιπὸν ἦταν ὄνειρο γίνεται ἐφιάλτης, γιατί για τὴν κατασκευή του, μέσα σὲ μία πολυάνθρωπη συνοικία, πρέπει νὰ ἐξαφανισθεῖ ἓνα ἀρχαῖο ἐκτεταμένο οἰκοδομικὸ συγκρότημα, ἄρτια διατηρημένο, τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει οὔτε δημοσιευθεῖ. Ὅ,τι λέγεται γι' αὐτὸ βασιζέται σὲ εἰκασίες. Τὰ ἀρχαῖα ποὺ θὰ γίνουν ἀόρατα ἀποτελοῦν πηγή για μιὰ σχεδὸν ἄγνωστη περίοδο τῆς ἱστορίας τῆς Ἀθήνας. Ἐπισημονικὰ δὲν ἐρμηνεύεται ἡ πράξη ποὺ θὰ γίνει. Θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τὴν ἀποδώσει σὲ σκοπιμότητα.

Ἡ διαδικασία ποὺ ἀκολουθεῖται ἀποτελεῖ συνεπῆ πολιτικὴ μετὰ τὴ μεταμόρφωση τοῦ Μαραθῶνος. Ἐκεῖ μὲ τὴ μεταβολή του ἀφαιροῦν ἀπὸ τὸν τόπο τὴν ἠθικὴ σημασία ποὺ εἶχε καὶ τὴν ἀντικαθιστοῦν μὲ τὴν ἔννοια τοῦ κέρδους, τῆς διασκέδασης καὶ τῆς ἀναψυχῆς.

Οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες, ἐκεῖνοι ποὺ ἀσκοῦν ἐξουσία διὰ τῆς πολιτικῆς, τοῦ χρήματος καὶ τῶν ἀξιωματίων τὰ ὁποῖα ἔχουν οὐσωρεύσει – πάντα οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι σὲ κάθε γενιὰ – θεωροῦν τὰ ἀρχαῖα χρήσιμα ἐφ' ὅσον ἡ προστασία καὶ διατήρησή τους ἐξυπηρετεῖ τοὺς προσωπικοὺς σκοποὺς τους. Σιγὰ σιγὰ τὸ ἰδανικὸ ἐκεῖνο ποὺ ἐκφράζεται μὲ τὰ λόγια τοῦ στρατηγοῦ Μακρυγιάννη μὲ τὴν πάροδο τῶν γενεῶν ἔσβησε ἀπὸ τὴ συνείδησή τους καὶ τὴ θέση του πῆρε ἡ δυτικὴ ἀντίληψη, τὴν ὁποία ἐκπροσωπεῖ κυρίως ὁ Elgin. Ἔτσι τὰ μνημεῖα εἶναι δυνατὸν νὰ καταστρέφονται χάριν τῆς σωτηρίας τους (λ.χ. Λόφος Ζάγανι) ἢ νὰ πνίγονται ἀπὸ σύγχρονες κατασκευές για νὰ ἀναδειχθοῦν (λ.χ. ἐνοποίηση ἀρχαιολογικῶν χώρων τῆς Ἀθήνας) ἢ νὰ ἀνακατασκευάζονται μέχρι βαθμοῦ ἐξαφανίσεως τῶν ἀρχαίων λειψάνων τὰ ὁποῖα καλύπτονται ἀπὸ νέες κατασκευές καὶ μαζί τους καλύπτονται καὶ τὰ sancta sanctorum, ὁ χάρτης τῆς Βενετίας.

Ὅλα αὐτὰ γίνονται γιατί τὰ ἀρμόδια ὄργανα ποὺ ἐγκρίνουν καὶ ἐπιβλέπουν κάθε ἐνέργεια περὶ τὰ ἀρχαῖα ἔχουν φθαρεῖ. Οἱ λόγοι για τὴ φθορὰ εἶναι περισσότεροι, ὁ κύριος ὅμως εἶναι ὅτι τὰ ὄργανα

αὐτὰ δὲν ἀποτελοῦνται πλέον ἀπὸ τὶς κορυφές τῆς ἐπιστήμης, ὅπως ἄλλοτε, ἀλλὰ ἀπὸ ἐκπροσώπους ποικίλων ἐπιστημῶν χωρὶς ἀρχαιολογικὴ ὑπόσταση. Ἡ ὑπόσταση αὐτή, ὅταν ὑπάρχει, ὅπως στοὺς παλιούς, δίνει σὸν κάτοχό της τὴν ἠθικὴ δύναμη νὰ ἀρνηθεῖ νὰ γίνῃ Μαραθωνοκτόνος.

Δὲν εἶναι μόνον ὁ τόπος ποὺ πεθαίνει μὲ τὴ ριζικὴ μεταβολή του. Εἶναι οἱ ιδέες ποὺ χάνονται. Τὸ Νέο Φάληρο μὲ τὸ γήπεδο καὶ τὸν ἀνισόπεδο κόμβο δὲν θυμίζει σὲ κανέναν τῆ μάχη τοῦ Φαλήρου καὶ τὸν θάνατο τοῦ Καραϊσκάκη. Τὸ πεδίου τῆς μάχης τοῦ Μαραθῶνος ἀναβαθμισμένο, χωρὶς σκουπίδια (!), μὲ ἐγκαταστάσεις ποὺ καταλαμβάνουν 1.230 στρέμματα, μὲ δύο λίμνες μήκους 2.222 καὶ 1.350 μέτρων (πλάτους 162 καὶ 150 μ.) μὲ ποδηλατόδρομο ἀνάμεσά τους καὶ ἄλλον ἀμαξιτό, μὲ διώρυγες καὶ γέφυρες, μὲ ἓνα τεχνητὸ νησὶ ἔκτασης 75 στρεμμάτων, μὲ μόνιμα κτίρια ἔκτασης 7.800 μ.², προσωρινὰ κτίρια ἔκτασης 12.800 μ.², καὶ θέσεις γιὰ 24.000 θεατές, μὲ χῶρο γιὰ στάθμευση 2.000 αὐτοκινήτων, θὰ θυμίζει τὴ μάχη τοῦ 490 π.Χ.; Βεβαίως ὄχι. Τὴ μάχη θὰ τὴ θυμίζαν τὰ βουῦρα καὶ τὰ ἄλλα ὑδροχαρή, τὸ ἔλος, ἡ ἐρημιὰ τοῦ τοπίου. Καὶ ἀπὸ τὴ μάχη τί ζητᾶμε; Τὴν ἠθικὴ της σημασία. Ἡ μάχη τοῦ 490 π.Χ. δὲν ἦταν ἡ ἄδοξη ποὺ ἔγινε σὸ *Wounded Knee** τὸ 1890, ἡ ὁποία κατέληξε σὴν ὀριστικὴ ἐξόντιση τῶν Ἰνδιάνων, οὔτε ἐκείνη τοῦ Ὀρνιτουρμάν, σὸ Σουδάν τὸ 1898, κατὰ τὴν ὁποία οἱ Ἄγγλοι ὑπὸ τὸν Kitchener ἔσφαξαν τοὺς μαύρους, μάχες ὅπου νίκησε ἡ δυτικὴ δύναμη καὶ φανερώθηκε τὸ ἀπάνθρωπο πνεῦμα της. Ἡ μάχη τοῦ 490 π.Χ. εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἀξεπέραστη νίκη τῶν Ἑλλήνων ἐναντίον λατῶν μὲ δεσποτικὸ φρόνημα. Καὶ αὐτὴ ἔγινε τὸ ἰδανικὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀπόκτησε ἱερὴ σημασία, ὅπως τὸ '21. Αὐτὸ τὸ ἰδανικὸ λοιπὸν κατασιρέφεται, παύει νὰ ἔχει τὸ ὑλικὸ του ἀντίκρισμα καὶ ξεχνιέται καθὼς τὸ ἔδαφος ἀναμοχλεύεται καὶ ἀλλάζει μορφή. Ἀλήθεια, θυμᾶται κανεὶς πλέον τοὺς ἀμπελῶνες ποὺ σκέπαζαν τὸν χῶρο τοῦ ἀεροδρομίου Ἐλευθέριος Βενιζέλος, θυμᾶται πῶς λέγονταν τὰ

* 29 Δεκεμβρίου 1890, σὴν South Dakota τῶν Η.Π.Α. Σφάγηκεν ὅ,τι εἶχε ἀπομείνει ἀπὸ τὴ φυλὴ τῶν Σιού.

μέρη πού τὸ ἀπαρτίζουν; Μπορεῖ νὰ τὰ βρεῖ; Ἄλλὰ μὲ τὸ ἀεροδρόμιο χάθηκαν μόνο χιλιάδες στρέμματα ἀμπελιῶν· μὲ τὸν Μαραθῶνα χάθηκαν τὰ ἕλικὰ τεκμήρια τῆς πρὸ μεγάλης πράξης τοῦ ἀνθρώπου στὴν ἀρχαιότητα, πού ἐξακολουθεῖ ἔκτοτε νὰ ἐπαναλαμβάνεται σὲ κάθε σημεῖο τῆς γῆς, ὅσο ὑπάρχουν ἐκεῖνοι γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ ἐλευθερία ἀποτελεῖ τὸ πρῶτο καὶ μέγιστο ἰδανικό τους.

Ἄφεταιρία τῶν ὄσων προηγούνται εἶναι ἡ τοιχογραφία τοῦ Κόντογλου καὶ τὰ λόγια τοῦ Μακρυγιάννη. Καὶ οἱ δύο τους πίστευαν αὐτὰ πού ἔλεγαν καὶ ζωγράφιζαν. Τὰ ἴδια πίστεψαν καὶ πιστεύουν καὶ σήμερα Ἕλληνες καὶ μάλιστα ἔμπρακτα. Μέσα σ' αὐτοὺς ὅμως δὲν μποροῦν νὰ συγκαταλέγονται οἱ λαθραῖοι, οἱ ὁποῖοι μὲ πλαστὸ διαβατήριό θέλουν νὰ εἶναι πολίτες στῶν ἰδεῶν τῆν πόλη, νὰ μετέχουν στὶς δικές μας δραστηριότητες.

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία ἔδωσε ἕναν ἀγῶνα. Ὁ ἀγῶνας αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ πάει χαμένος. Οἱ ἐταῖροι τῆς πού συμπαραστάθηκαν νὰ θυμοῦνται ὅτι γιὰ νὰ συνεχισθεῖ ἡ παράδοσή της πρέπει νὰ μὴν ἀλλάξουν οἱ ἰδέες τῆς καὶ ὅτι ἐκεῖνοι πού προσπαθοῦν νὰ τὸ κάνουν πρέπει νὰ μείνουν μόνιμα ἀπομονωμένοι.

B.X.Π.

Ἡ πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος μὲ τὴ λίμνη. Κατὰ τὴ συνεχιζόμενη ἑκοσάφη τῆς λίμνης λέγεται ὅτι βρέθηκαν (Ἰούλιος 2002) ἀρχαῖα τῆς γεωμετρικῆς καὶ τῆς ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς!

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΤΗΣ Α΄ ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ 19 ΜΑΪΟΥ 2002

Στὴν Ἀθήνα, σήμερα Κυριακὴ 19 Μαΐου 2002, ὥρα 9 π.μ., ἔλαβε χώρα στὴ μικρὴ αἴθουσα τοῦ μεγάρου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, Πανεπιστημίου 22, ἡ Πρώτη Τακτικὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν ἐταίρων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους παρευρέθησαν οἱ ἐξῆς κατὰ σειρὰν προσελεύσεως:

Δοντᾶς Γεώργιος (151), Πετράκος Βασίλειος (236), Καλογερόπουλος Κωνσταντῖνος (927), Κατσοῦρος Φώτιος (951), Σκορδᾶ Χατζημχαῖλ Δέσποινα (745), Shelton Kim (929), Πάρδαλη Εἰρήνη (934), Ἀνδρεάδης Ἡλέκτρα (953), Μινῶτος Διονύσιος (813), Κοζομπόλης Δημήτριος (801), Δεπάστας Νικόλαος (809), Βελισσαρίου Παναγιώτης (913), Δανιὴλ Ἡρακλῆς (832), Τσαπόγας Ἰωακείμ (610), Κύρου Ἄδωνις (316), Λοῖζου Ἀλεξάνδρα (645), Ἡμελλος Στέφανος (812), Πάντος Πάντος (476), Βασιλικῶ Ντόρα (603), Παπαθανασόπουλος Ἀθανάσιος (906), Ντάρλας Ἀνδρέας (923), Πολυχρονάκου Σγουρίτσα Παναγιώτα (897), Παπαπάνος Κωνσταντῖνος (320), Οἰκονομίδης Γεώργιος (864), Θεοχάρη Σ. Μαρία (276), Κύρκου Τσώνη Μάρω (845), Μαυρογιαννης Διονύσιος (622), Μαραγκοῦ Εὐαγγελία (415), Παπανικολάου Ἐλένη (910), Δεκουλάκου Ἰφιγένεια (408), Γούναρης Ἀλέξανδρος (954), Δροσογιάννη Φανή (264), Κουτρούμπας Δημήτριος (532), Δημακόπουλος Ἰορδάνης (411), Βικέλα Εὐγενία (936), Τουλούπα Ἔβη (244), Καμπιτόγλου Ἀλέξανδρος (284), Λούβαρης Βέλτσος Νικόλαος (392), Παπασταύρου Ἐλένη (786), Κάλλιου Ἰουλία (958), Ντούμας Χρῆστος (267), Χατζόπουλος Ἰωάννης (798), Κριτζᾶς Χαράλαμπος (405), Δοντᾶ Βιοβίτση Δόμνα (859), Kreeb Martin (961), Eickstedt Klaus Valtin von (861), Παλυβοῦ Καλλιρόη (914), Σιμωντᾶς Παναγιώτης (565), Μποτοπούλου Καίτη (938), Λεονάρδου Μαντλέν (937), Κόνσολα Ντόρα (862), Δημακοπούλου Αἰκατερίνη (469), Πέννας Χαράλαμπος (501), Δεληβορριάς Ἄγγελος (385), Ἐφραίμογλου Λάζαρος (507), Λαμπρινουδάκης Βασίλειος (321), Τουρτζόγλου Μενέλαος (496), Ἀλεξοπούλου Αἰκατερίνη (896), Παλαιοκρασσᾶ Λυδία (772), Παπαδημητρίου Γραμμένου Ἄννα (895), Κοκκολιάδης Σπυρίδων

(450), Παπαποστόλου Ἰωάννης (390), Νικολόπουλος Παναγιώτης (477), Πολέμης Δημήτριος (498), Ραυτοπούλου Ἐλεάνα (550), Σωτηρακοπούλου Παναγιώτα (907), Οἰκονομίδου Μάντω (242), Μαλούχου Φανή (901), Κόκκου Ἀγγελική (472), Ἀρβανιτόπουλος Σταῦρος (921), Μαζαράκης Αἰνιᾶν Ἀλέξανδρος (755), Μπουλώτης Χρήστος (912), Πετρόχειλος Ἰωάννης (765), Λυκιαρδοπούλου Μαρίνα (926), Οἰκονομάκου Μαρία (833), Πωλογιώργη Μέλπω (814), Παντελίδου Μαρία (272), Μαλαγαρδῆ Νάση (756), Κουνουπίτου Ἐλένη (342), Κανίνιας Σπυρίδων (726), Σχοινιωτάκης Ἐμμανουήλ (579), Φυλακτόπουλος Ἀλέξης (931), Κοσμόπουλος Μιχάλης (724), Λεμπέση Ἀγγελική (400), Ζαφειροπούλου Φωτεινή (269).

Τὸν λόγο ἔλαβε ὁ Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας κ. Γεώργιος Σ. Δοντᾶς ὁ ὁποῖος πρότεινε ὅπως, σύμφωνα μὲ τὸ ἄρθρο 31 τοῦ Ὑπομνησμοῦ ἐκλεγοῦν μὲ φανερὴ ψηφοφορία τὰ μέλη τοῦ Προεδρείου τῆς Συνέλευσης. Ἐκλέχθησαν ὁμοφώνως ἡ κυρία Λίλα Μαραγκοῦ ὡς Πρόεδρος, ὁ κ. Χαράλαμπος Κριτζᾶς ὡς Ἀντιπρόεδρος, ἡ κυρία Ντόρα Βασιλικῆ ὡς Α΄ Γραμματεὺς καὶ ἡ κυρία Μέλπω Πωλογιώργη ὡς Β΄ Γραμματεὺς.

Ἡ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης εὐχαρίστησε τοὺς ἐταίρους γιὰ τὴν ἐκλογή της ὡς καὶ γιὰ τὴν ἐκλογή τῶν λοιπῶν μελῶν τοῦ Προεδρείου καὶ τοὺς κάλεσε νὰ ἐκλέξουν μὲ μυστικὴ ψηφοφορία τὰ πέντε μέλη τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας γιὰ τὴν χρῆση τοῦ 2002. Ὡς ψηφολέκτες ὀρίστηκαν οἱ κ.κ. Κωνσταντῖνος Καλογερόπουλος καὶ Ἀλέξανδρος Γούναρης. Ἡ κάλπη ἔκλεισε στὶς 9.40 π.μ. καὶ μετὰ ἀπὸ καταμέτρηση τῶν ψήφων ἡ Πρόεδρος ἀνακοίνωσε ὅτι ἐψήφισαν 85 ἐταῖροι. Βρέθηκαν 85 φάκελοι στὴν κάλπη. Ἡ προσέλευση ἐταίρων συνεχίσθηκε καὶ μετὰ τὸ πέρας τῆς ψηφοφορίας καὶ ἐνόσω ἡ Συνέλευση βρισκόταν σὲ ἐξέλιξη, οἱ ἐξῆς ἐταῖροι ἐζήτησαν νὰ ἐγγραφοῦν στὸν κατάλογο τῶν παρασπώντων καὶ νὰ ὑπογράψουν:

Τουρναβίτου Ἰφιγένεια (916), Χωρέμη Ἀλκίσιος (830), Σκιλάρ-νι Δημήτριος (372), Κιτσίκη Παναγοπούλου Μπεάτα (757), Ἰακωβίδης Σπύρος (167), Ἰακωβίδου Ἀθηνᾶ (298), Λάββας Γεώργιος (740), Τζαμτζῆς Ἰωάννης (898), Βλάχος Ἀγγελος (480), Δανιηλίδου

Δέσποινα (928), Λαζαρίδου Θάλεια (753), Κορρές Γεώργιος (326).

Οί ψηφολέκτες άρχισαν τήν διαδικασία τής διαλογής τών ψήφων καί έως ότου αύτη περατωθεί ή Συνέλευση προχώρησε στα θέματα τής ήμερησίας διάταξης.

Ή Πρόεδρος τής Συνέλευσης κάλεσε τόν Γενικό Γραμματέα του Συμβουλίου να έκθέσει τὰ πεπραγμένα του 2001. Ό κ. Βασίλειος Πετράκος είπε τὰ έξής:

«Ή χρονιά που πέρασε, ή πρώτη του νέου αιώνας καί τής τρίτης χιλιετίας, δέν ήταν εύνοϊκή για τους άνθρωπους από οίανδήποτε άποψη. Τὰ μόνιμα έξωτερικά πολιτικά προβλήματα με άφορμή, κυρίως, τὰ γεγονότα τής 11 Σεπτεμβρίου στις Ήνωμένες Πολιτείες, μετατέθηκαν από τις προς Βορράν τής χώρας μας περιοχές, στην Άσία καί τη Μέση Άνατολή. Στόν τόπο μας κύριο γεγονός ήταν ή άλλαγή του νομίσματος, ή όποία είχε αισθητές έπιπτώσεις στη ζωή μας.

Κατά τὸ 2001 καί τους πρώτους μήνες του χρόνου τούτου χάθηκαν πολλοί άγαπητοί έταίροι με σημαντικό έργο στην άρχαιολογία καί στην κοινωνική ζωή. Κατά τὸ 2001 απέθαναν, στις 7 Φεβρουαρίου ή έπίτιμος έταίρος Jale Inan, στις 24 Ίουνίου ό William D. E. Coulson, στις 30 Ίουνίου ό Ίωσήφ De Waele, στις 2 Σεπτεμβρίου ό Παναγής Άννινος Καβαλιεράτος, στις 5 Δεκεμβρίου ή Άλκμήνη Σταυρίδου, στις 15 Δεκεμβρίου ό Γρηγόριος Κωνσταντινόπουλος καί στις 27 Δεκεμβρίου ό Άγγελος Γαλανόπουλος.

Κατά τὸ 2002 απέθαναν, στις 3 Ίανουαρίου ή έπίτιμος έταίρος Jeanne Robert, στις 10 Ίανουαρίου ή Νία Στράτου καί στις 10 Μαρτίου ό Άγγελος Χωρέμης.

Άνασκαφές καί έρευνες τής Έταιρείας έγιναν στόν Ραμνούντα, στό Τσέπι Μαραθώνος, στη Βραυρώνα, στη Σκάλα Όρωπου, στις Μυκήνες, στό ιερό του Άπόλλωνος Μαλεάτα, στην Καλλιθέα Πατρών, στη Μεσσήνη, στην Ίκλαινα Μεσσηνίας, στόν Θέρμο, στην Καλυδώνα, στην Παντάνασσα Φιλιπιάδος, στη Δωδώνη, στη Μινώ Άμοργοῦ, στό Άκρωτήρι Θήρας, στις Άρχάνες, στη Σύμη Βιάννου, στη βασιλική του Λεχάιου, στην Άμφίπολη καί στη Ζάκρο.

Τὰ δημοσιεύματά μας ἦσαν πολλὰ καὶ σημαντικά: Ἀπὸ τὰ περιοδικὰ μας ἐκδόθηκαν ὁ τόμος τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερίδος τοῦ 2000, ὁ τόμος τοῦ Ἔργου τοῦ 2000 καὶ πέντε τεύχη τοῦ Μέντορος, τὰ ὁποῖα ἔχετε ὅλοι λάβει.

Μονογραφίες ἐκδόθηκαν ἀρκετές. Τῆς Ἄννας Μιχαηλίδου, Ἀκρωτήρι Θήρας. Ἡ μελέτη τῶν ὀρόφων στὰ κτίρια τοῦ οἰκισμού, τοῦ Klaus Valtin von Eickstedt, Τὸ Ἀσκληπιεῖον τοῦ Πειραιῶς, ἑλληνικὰ καὶ γερμανικά, τοῦ Hans Walter, Ὁ κόσμος τῆς ἀρχαίας Αἴγνας 3000-1000 π.Χ., στὰ γερμανικά, τῶν Santo Tiné καὶ Antonella Traverso, Πολιόχνη, ἡ ἀρχαιότερη πόλη τῆς Εὐρώπης, στὰ ἑλληνικά, ἰταλικά καὶ ἀγγλικά καὶ μὲ δαπάνη τοῦ «Ἰδρύματος Ἀναστάσιος Λεβέντης», τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Σπύρου Ἰακωβίδη, *Gla and the Coprais in the 13th Century B.C.*, τῆς Birgitta Eder, *Die submykenischen und protogeometrischen Gräber von Elis*, τοῦ Γεωργίου Ρεθεμιωτάκη, Ἀνθρωπομορφικὴ πηλοπλαστικὴ στὴν Κρήτη, ἑλληνικὰ καὶ ἀγγλικά, τοῦ Τίτου Παπαμαστοράκη, Ὁ διάκοσμος τοῦ τρούλου τῶν ναῶν τῆς Παλασιολογίας περιόδου στὴ Βαλκανικὴ χερσόνησο καὶ τὴν Κύπρο, ἡ τρίτομη δημοσίευση *Torone I, The excavations at 1975, 1976 and 1978* τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Ἀλεξάνδρου Καμπίτογλου καὶ τῶν συνεργατῶν του, τῆς Ἑλένης Ἄννας Χλέπα, *Τὸ Ἀρτεμῖσιο καὶ οἱ οἴκοι τῆς Δυτικῆς Πτέρυγας τοῦ Ἀσκληπιείου τῆς Μεσοήνης*.

Τέλος, ἡ Ἐταιρεία ἐξέδωσε, σὲ δύο μεγάλους τόμους, τὲς σημαντικότερες μελέτες τῆς Ἰουλίας Βοκοτοπούλου μὲ τίτλο *Ἡπειρωτικὰ καὶ Μακεδονικὰ Μελετήματα*. Τὴν δαπάνη τῆς ἐκδοσῆς ἐκάλυψε τὸ «Ἰδρυμα Ἰωάννου Κωστοπούλου».

Γιὰ τὲς ἀνασκαφές μας, τὲς ἔρευνες καὶ τὲς δημοσιεύσεις θὰ ἐνημερωθεῖτε σὲ λίγο ἀπὸ τὴν ἐκτενὴ ἔκθεση τοῦ Ἔργου τοῦ 2001.

Ἡ οἰκονομικὴ διαχείριση τῆς Ἐταιρείας ἔγινε, ὅπως καὶ τὰ προηγούμενα χρόνια, σύμφωνα μὲ τὸν λογιστικὸ κανονισμό τῆς, τὴν εἰδικὴ νομοθεσίαν τῆς καὶ τοὺς νόμους τοῦ κράτους καὶ καθ' ὅλη τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἐλεγχόταν ἀπὸ τὸν Ὀρκωτὸ Ἐλεγκτὴ κ. Στυλιανὸ Παπανικολάου. Ὁ ἔλεγχος τῶν ἐνταλμάτων γινόταν ἀπὸ τὸν Ἐσωτερικὸ Ἐλεγκτὴ τῆς Ἐταιρείας καὶ τὸν Ὀρκωτὸ Ἐλεγκτὴ, ὁ ὁποῖος ἐλέγχει καὶ τὴ δια-

χείριση τῶν μεγάλων ἔργων τοῦ Δημοσίου καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνωσης. Ἀναλυτικὴ ἔκθεση γιὰ τὴ διαχείριση τῆς Ἐταιρείας θὰ ἀκούσετε εὐθὺς ἀμέσως.

Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Ἐταιρείας πλουτίστηκε κατὰ τὸ 2001 μὲ 1.232 νέους τόμους βιβλίων, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ 566 εἶναι ἀπὸ ἀγορά, οἱ 425 ἀπὸ ἀνταλλαγὴ καὶ οἱ 241 ἀπὸ δωρεές. Τέλος, βιβλιοδετήθηκαν 484 τόμοι βιβλίων καὶ περιοδικῶν, καὶ τὴ Βιβλιοθήκη χρησιμοποίησαν 2.948 μελετητές.

Ὅπως κάθε χρόνο, ἡ Ἐταιρεία διένειμε δωρεὰν στὶς Ἐφορεῖες τῶν Ἀρχαιοτήτων τοῦ κράτους, σὲ μουσεῖα καὶ σὲ ἀρχαιολογικὰ βιβλιοθήκες, καθὼς καὶ σὲ ἀρχαιολόγους, βιβλία ἀξίας 19.112.118 δραχμῶν.

Στὸ Ἀρχεῖο μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς συντήρησης τῶν πολυτίμων σὲ μεγάλο σχῆμα φωτογραφιῶν ἀκολούθησε ἡ συντήρηση τῶν γεωγραφικῶν ἱστορικῶν χαρτῶν τοῦ Kierert, μὲ τοὺς ὁποίους διδάχτηκαν ἱστορικὴ γεωγραφία γενεὲς Ἑλλήνων μαθητῶν καὶ φοιτητῶν. Οἱ μεγάλου σχήματος αὐτοὶ χάρτες, ἔργα τοῦ 19ου αἰῶνος, εἶχαν ὑποστῆ μεγάλες ζημιές. Ὅλοι ἀποκαταστάθηκαν καί, ἐφ' ὅσον βελτιωθοῦν τὰ οἰκονομικὰ πράγματα, πιθανῶς νὰ ἐπανεκδοθοῦν σὲ νέο, εὐχρηστο, σχῆμα.

Συναφῶς μνημονεύω ὅτι ὀλοκληρώθηκε, σχεδιαστικῶς, Ὁ Ἄτλας τῶν Μνημῶν, ποὺ ἐκπονεῖται μὲ τὴν ἐποπτεία τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ Σπύρου Ἰακωβίδη, καὶ πιστεύουμε ὅτι θὰ κυκλοφορηθεῖ μέσα σὲ τούτη τὴ χρονιά. Τὸ ἔργο, ὅπως καὶ ἄλλοτε εἶπα, εἶναι πρωτοποριακὸ διεθνῶς καὶ θὰ παρουσιάζει μὲ σαφήνεια μία ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες καὶ πλέον μακρόχρονες ἀνασκαφές τῆς Ἐταιρείας.

Στὴν Ἐταιρεία συνεχίζεται ἐπίσης ἡ σύνταξη τοῦ Ἀρχείου τῶν μνημείων τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Ἀττικῆς (ΑΡΜΑ) μὲ ἀντικειμενικὸ σκοπὸ, ὅπως γνωρίζετε, τὸν σχηματισμὸ τῆς πλήρους εἰκόνας τῶν ἐρευνῶν καὶ τῶν εὐρημάτων τοῦ 19ου αἰ. κυρίως, ποὺ δὲν ἔχουν δημοσιευθεῖ. Ἀντικείμενα ἐρεύνης καὶ μελέτης εἶναι ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐφημερὶς τῆς δευτέρας περιόδου (1862-1874) καὶ τὸ μεγάλο ἔργο τοῦ Ἀλεξάνδρου Ρίζου Παγκαβῆ, *Antiquités helléniques* I-II (1842-1855). Ἄλλο ἔργο τὸ ὁποῖο συντελεῖται μέσα στὴν Ἐταιρεία εἶναι ἡ συλλογὴ ὅλων τῶν φιλολογικῶν καὶ ἐπιγραφικῶν μαρτυριῶν τῶν σχετικῶν μὲ τὶς

λατρείες τῶν θεῶν καὶ ἡρώων στοὺς δήμους τῆς Ἀττικῆς, μὲ σκοπὸ τὴ δημοσίευσή τους. Ἡ παλαιότερη παρόμοια ἐργασία τοῦ Solders χρονολογεῖται στὸ 1931.

Παρὰ τὶς οἰκονομικὲς ἀντιξοότητες ἡ Ἐταιρεία καὶ πάλι προσέφερε τὴ βοήθειά της σὲ συγγενῆ ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα καὶ στὴ σύνταξη μεγάλων ἐπιστημονικῶν ἔργων. Στὴν Ἑλλάδα ἐνίσχυσε, ὅπως κατὰ τὰ προηγούμενα χρόνια, τὴν Ἐταιρεία Λακωνικῶν Σπουδῶν καὶ στὸ ἐξωτερικὸ τὸ *Εἰκονογραφικὸ Λεξικὸ τῆς Κλασσικῆς Μυθολογίας (LIMC)* καὶ τὸ *Λεξικὸ τῶν Ἑλληνικῶν Κυρίων Ὀνομάτων* ποὺ ἐκδίδει ἡ Βρετανικὴ Ἀκαδημία μὲ τὴ διεύθυνση τοῦ ἐπιτίμου Ἀντιπροέδρου τοῦ Συμβουλίου Peter Fraser.

Τὸ 2001 ὑπῆρξε δυσμενὲς καὶ γιὰ τὴν Ἐταιρεία ἀπὸ μιὰ ἄποψη, ἐννοῶ τὴν οἰκονομική. Ἡ ραγδαία μεταβολὴ τῶν τραπεζικῶν καὶ χρηματιστηριακῶν πραγμάτων εἶχε σοβαρὲς ἐπιπτώσεις στὰ οἰκονομικὰ τῆς Ἐταιρείας, τῆς ὁποίας μειώθηκαν σοβαρὰ τὰ εἰσοδήματα. Τοῦτο εἶχε ὡς συνέπεια τὴ λήψη ἀπὸ τὸ Συμβούλιο ὀρισμένων μέτρων ποὺ ἐπηρεάζουν τὸ ἔργο τοῦ Ἰδρύματος κατὰ τὸ 2002, μέτρων τὰ ὁποῖα πιθανῶς ἔχετε πληροφορηθεῖ ἀλλὰ ἐκφεύγουν τοῦ σημερινοῦ ἀπολογισμοῦ. Ἡ οἰκονομικὴ κατάσταση δὲν σὰς εἶναι ἄγνωστη. Ὅλοι ὑφιστάμεθα τὶς συνέπειες μιᾶς ἐντονης κοινωνικῆς μεταβολῆς ἢ ὁποία ἔχει ὡς αἰτία τὴ δυσπραγία ποὺ πλήττει ἄτομα καὶ ἰδρύματα.

Στὶς ιδιοκτησίες μας τῆς λεωφόρου Συγγροῦ ἔχουν ἀρχίσει, ἐδῶ καὶ ἀρκετοὺς μῆνες, οἱ ἐργασίες γιὰ τὴν οἰκοδόμησι τοῦ νέου κτιρίου τῆς Ἐταιρείας, γιὰ τὸ ὁποῖο πέρυσι ἐγίνε ἐκτενὴς λόγος. Ἀρκετὸς χρόνος χρειάστηκε γιὰ τὴν ἀποχώρησι τῶν ἐνοικιαστῶν τῶν παλαιῶν ἰσογείων καταστημάτων, τὰ ὁποῖα καταλάμβαναν τὸν χώρο τοῦ οἰκοπέδου. Κρίνοντας ἀπὸ τὴν ἔως τώρα πρόοδο βάσιμα ἐλπίζουμε ὅτι μέσα στὴ χρονιά τὸ νέο κτίριο θὰ φθάσει στὸ τελικὸ του ὕψος.

Γιὰ τὸ διαβόητο ζήτημα τοῦ Μαραθῶνος, τὸ ὁποῖο μᾶς ἀπασχόλησε σὲ μεγάλο βαθμὸ κατὰ τὸ 2001, ἔχετε κατ' ἐπανάληψη ἐνημερωθεῖ ἀπὸ τὰ κείμενα τοῦ *Μέντορος*, καὶ ἀπὸ τὰ ὅσα ἐκτέθηκαν στὴ Δημόσια Συνεδρία τῆς 4ης Ἀπριλίου καὶ

στην Α΄ Τακτική Συνέλευση της 13ης Μαΐου 2001. Τὰ ὅσα ἀκολούθησαν μέχρι τέλους τοῦ χρόνου τὰ γνωρίζετε πάλι ἀπὸ τὰ κείμενα τοῦ *Μέντορος* καὶ ἀπὸ τὸν Τύπο. Τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ ἀποδέχθηκε τὶς ἀπόψεις τριῶν ἐταίρων καὶ ἐνδὸς πρώην ἐταίρου, καὶ ἔκρινε ὅτι τὸ ὄλυμπακὸ κωπηλατήριον μπορεῖ νὰ γίνῃ στὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, γιατί ὁ χῶρος τὸν ὁποῖο θὰ καταλάβουν οἱ ἐγκαταστάσεις, λίμνες καὶ κτίσματα, δὲν ἔχει σχέση μὲ τὸ πεδῖον τῆς μάχης τοῦ 490 π.Χ. Ὁ ἐπίμαχος χῶρος, κατὰ τοὺς συνεργάτες τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, τὴ χρονιὰ ἐκείνη ἦταν θάλασσα. Ἀλλὰ σύμφωνα μὲ μελέτη τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ποῦ ἔγινε τὸ 2001 κατόπιν ἀναθέσεως ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ, ὁ χῶρος ἦταν τὸ 490 π.Χ. ὅπως ἀκριβῶς τὸν περιγράφει ὁ Ἡρόδοτος καὶ ὁ Πausanίας, δηλαδὴ ἔλος. Ὅπως γνωρίζετε ὅμως ἡ καταφανῶς σφαλερὴ ἄποψη Πάπυ καὶ τῶν ὀπαδῶν τῆς ἐξαλείφει τὰ ἐμπόδια γιὰ τὴν κατασκευὴ τῶν ὄλυμπακῶν ἔργων στὸν Μαραθῶνα, ἐνῶ ἡ νέα ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τὰ διατηρεῖ. Πρέπει ὅμως νὰ μνημονεύσω ὅτι ἡ ἐξευτελιστικὴ γιὰ τὸ πεδῖον τῆς μάχης τοῦ 490 π.Χ. χρῆση τοῦ ἔγινε μὲ ἀγαλλίαση δεκτὴ ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς περιοχῆς, καὶ μὲ ἀπόλυτη σιωπὴ ἀπὸ πνευματικὰ ἰδρύματα, συγγενὴ τῆς Ἐταιρείας, καὶ ἀπὸ τοὺς στρατιωτικούς.

Ἡ Ἐταιρεία προσέφυγε στὸ Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ζητώντας τὴν ἀκύρωση τῆς καταφανῶς ἐσφαλμένης κυβερνητικῆς ἀπόφασης γιὰ τὸ πεδῖον τῆς μάχης τοῦ Μαραθῶνος.

Τὸ Ἀκυρωτικὸ αὐτὸ Δικαστήριον μὲ δύο ἀποφάσεις του: α) τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀναστολῶν (ἀρ. 507/2001)¹, β) τῆς Ὀλομελείας (ἀρ. 606/2002)², ἀπέρριψε τὴν προσφυγὴν. Δὲν ἐξετάζω,

1. Δικαστές: Ν. Παπαδημητρίου, Ἀντιπρόεδρος τοῦ Σ.τ.Ε., Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς, Ν. Σκλίας καὶ Ε. Σάρπ.

2. Δικαστές: Κ. Γ. Χαλαζωνίτης, Ἀντιπρόεδρος τοῦ Σ.τ.Ε. προεδρεύων, Π. Ζ. Φλώρος, Ι. Μαρή, Γ. Παναγιωτόπουλος, Ν. Ντούβας, Σ. Καραλῆς, Ε. Γαλανοῦ, Φ. Ἀρναούτογλου, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Π. Πικραμένος, Ν. Σκλίας, Α. Θεοφιλοπούλου, Ν. Σακελλαρίου, Ε. Δαρζέντας, Α. Γκότσης, Α. Ράντος, Δ. Μπριόλας, Ε. Δανδουλάκη, Ε. Σάρπ, Χ. Ράμμος, Ν. Μαρκουλάκης, Δ. Μαρινάκης, Σ. Χαραλάμπους, Π. Κοτσώνης, Γ. Παπαγεωργίου. Ι. Μαντζουράνης, Ν. Στάθης, Β. Ἀραβαντινός, Α. Παπαδημητρίου.

πρὸς τὸ παρόν, τὴν αἰτιολόγησι τῆς ἀπόρριψης οὔτε τὴν κρίνω, ἄλλωστε δὲν φαίνεται ὅτι ἦταν δυνατόν νὰ ὑπάρξει διαφορετικὴ ἀπόφασι. Ὁ λόγος εἶναι ἕνας καὶ μόνος: ὑπάρχει δικαστήριον στὸν κόσμον ἰκανὸ νὰ κρίνει, μὲ νομικὰ κριτήρια, ζητήματα ὅπως τοῦ Μαραθῶνος; Τὸ ζήτημα εἶναι ἐπιστημονικόν, ἱστορικόν, ἀρχαιολογικόν, πνευματικόν, καὶ τέλος, ζήτημα καθαρῶς ἰδεῶν. Τὰ κριτήρια καὶ τὰ ἐφόδια τῶν δικαστῶν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀνάλογα, ἀλλὰ δὲν ἦσαν, γιὰ πολλοὺς λόγους. Ἄλλωστε σὲ κανέναν νομικὸ κώδικα δὲν μνημονεύεται ὁ Μαραθῶν. Ἀντίθετα οἱ κατ' ἐξοχὴν εἰδικοί, διαπρεπεῖς ἱστορικοί, ἀρχαιολόγοι, φιλόλογοι, λογοτέχνες καὶ καλλιτέχνες ὅλου τοῦ κόσμου, ἐξέδωσαν ἀντίθετη ἀπόφασι, τὴν ὁποία οἱ δικαστῆς τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας *ἀνέγνωσαν* ἀλλὰ δὲν *ἔγνωσαν*, κατὰ τὸ λεγόμενον στὶς *Πράξεις τῶν Ἀποσιόλων* (8, 30).

Ἡ Ἐταιρεία ἔκανε ὅ,τι ἦταν δυνατόν γιὰ νὰ ματαιώσει τὴν καταστροφὴ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἔχοντας ὡς συμπαραστάτες ὅλους, ἀνεξαιρέτως, τοὺς ἐκτὸς Ἑλλάδος ἀρχαιολόγους καὶ ἱστορικούς, καὶ ὡς ἀντιπάλους ἢ ὡς παρατηρητῆς τῆς διαμάχης, τοὺς Ἕλληνες ἀρχαιολόγους καὶ ἱστορικούς. Ποιὸς ἔχει δίκιο θὰ τὸ πεῖ ἢ γενιὰ ποὺ θὰ δικάσει αὐτὸ ποὺ ἔγινε. Σήμερα ὁ Μαραθῶν καὶ ἡ ἱστορία δὲν μιλοῦν, ἀλλιῶς θὰ ξανάλεγαν τὰ λόγια Ἐκείνου γιὰ τὸ ἔγκλημα τοῦ 399 π.Χ.:

Ποιοὶ ἀπὸ μᾶς πηγαίνουν σὲ καλύτερο πρᾶγμα, εἶναι ἄγνωστο σὲ ὅλους ἐκτὸς ἀπὸ τὸν θεόν. (Ὀπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ. Πλάτ., Ἀπολογία Σωκράτους 42.)

Στὴ συνέχεια ἡ Πρόεδρος παρακάλεσε τὸν Ἀντιπρόεδρο τῆς Συνέλευσης κ. Χαράλαμπο Κριτζᾶ νὰ διαβάσει τὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσης τοῦ 2001, τὸν ἰσολογισμό, τὸ πιστοποιητικὸ τοῦ Ὀρκωτοῦ Ἐλεγκτῆ, καθὼς καὶ τὴν ἔκθεσι τῆς Ἐξελεγκτικῆς Ἐπιτροπείας γιὰ τὴν οἰκονομικὴ χρῆσι τοῦ 2001.

Ὁ κ. Κριτζᾶς ἐδιάβασε τὰ ἑξῆς:

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΤΟΣ 2001

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 31 και 32 του *Όργανισμοῦ* τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεία συντάσσει ἔκθεση περὶ τῆς οἰκονομικῆς διαχείρισης τοῦ λήξαντος ἔτους, τὴν ὁποία καὶ ὑποβάλλει πρὸς τὴ Γενικὴ Συνέλευση τῶν Ἐταίρων.

Κατὰ τὸ ἄρθρο 17 τοῦ *Όργανισμοῦ* τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας, ἡ τήρηση τῶν λογιστικῶν βιβλίων γίνεται κατὰ τὸ διπλογραφικὸ σύστημα μὲ μηχανογραφικὸ τρόπο. Τὰ λογιστικὰ βιβλία ποὺ τηρήθηκαν μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ εἶναι τὰ ἑξῆς: 1. Ἀναλυτικὸ Ἡμερολόγιο Ταμείου, 2. Ἀναλυτικὸ Ἡμερολόγιο Διαφόρων Πράξεων, 3. Συγκεντρωτικὸ Ἡμερολόγιο, 4. Συγκεντρωτικὸ Καθολικὸ, 5. Καρτέλες κατὰ λογαριασμὸ Γενικοῦ Καθολικοῦ ἀναλυτικά, 6. Βιβλίον ἐγγραφῶν Ἰσολογισμοῦ.

Κατὰ τὸ ἔτος 2001 ἐκδόθηκαν τὰ ἑξῆς παραστατικά:

1. Γραμμάτια εἰσπραξῆς ἀρ. 1-492.
2. Χρηματικὰ ἐντάλματα ἀρ. 1-701.
3. Δελτία συμψηφιστικῆς πράξεως ἀρ. 1-1079.
4. Τιμολόγια - δελτία ἀποστολῆς ἀρ. 2441-2764· τὸ ὑπ' ἀρ. 2765 ἀφορᾷ τὸ οἰκονομικὸ ἔτος 2002.
5. Δελτία ἀποστολῆς ἀρ. 996-1250· τὸ ὑπ' ἀρ. 1251 ἀφορᾷ τὸ οἰκονομικὸ ἔτος 2002.
6. Ἀποδείξεις λιανικῆς σειρᾶ Α' ἀρ. 429-481· ἡ ὑπ' ἀρ. 482 ἀφορᾷ τὸ οἰκονομικὸ ἔτος 2002.
7. Ἐπίσης ἐκδόθηκαν ἀποδείξεις λιανικῆς πωλήσεως ἀπὸ τὴν ταμειακὴν μας μηχανήν.

Βάσει τῶν καταχωρήσεων ποὺ ἔγιναν στὰ ἀνωτέρω λογιστικὰ βιβλία συντάχθηκε στὶς 31.12.2001 ὁ Ἰσολογισμὸς Περιουσιακῆς Κατάστασης καὶ ὁ Πίνακας Ἀποτελεσμάτων Χρήσεως 2001. Οἱ ἀντίστοιχοι πίνακες ἐπισυνάπτονται στὸ τέλος τῆς ἔκθεσης. Παρατίθενται στὴ συνέχεια ὀρισμένα σχόλια καὶ παρατηρήσεις ὡς πρὸς τοὺς λογαριασμοὺς:

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

1. ΓΗΠΕΔΑ: Έμφανίζεται ή αξία των οικοπέδων κυριότητας της Α.Ε. ή οποία ανέρχεται σε 133.999.544 δρχ., σύμφωνα με αποτίμηση του έτους 1979. Υποχρέωση αναπροσαρμογής της αξίας τους δεν υπάρχει.
2. ΚΤΙΡΙΑ: Τα κτίρια κυριότητας της Α.Ε. απεικονίζονται στον Ίσολογισμό με λογιστικό ισότιμο 5.400 δρχ. χάριν μνείας, λόγω της όλοσχερούς απόσβεσης της αξίας τους κατά το παρελθόν.
3. ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΤΙΡΙΩΝ: Στον λογαριασμό αυτό εμφανίζεται ή αναπόσβεστη αξία του ακινήτου επί της λεωφόρου Αλεξάνδρας 105, το οποίο αγοράστηκε από την Α.Ε. τον Δεκέμβριο του 1996.
4. ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ: Ο λογαριασμός αυτός έχει όλοσχερώς αποσβεσθεί και εμφανίζεται με λογιστικό ισότιμο μίας δραχμής.
5. ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕΣΑ: Στον λογαριασμό αυτό εμφανίζεται ή αναπόσβεστη αξία της δίκυκλης μηχανής ή οποία αγοράστηκε το έτος 2000.
6. ΕΠΙΠΛΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ: Στον λογαριασμό αυτό εμφανίζεται ή αναπόσβεστη αξία των παλαιότερων επίπλων και οσκευών, καθώς και το ποσό το οποίο διατέθηκε το έτος 2001. Το έτος αυτό διατέθηκαν 5.868.064 δρχ. για την προμήθεια επίπλων και λοιπού εξοπλισμού των Γραφείων της Α.Ε., και για την προμήθεια ηλεκτρονικών υπολογιστών, για την κάλυψη των αναγκών της, 3.877.293 δρχ.
7. ΒΙΒΛΙΑ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ: Στον λογαριασμό αυτό εμφανίζεται το αναπόσβεστο υπόλοιπο των εκτός συναλλαγής βιβλίων.
8. ΒΙΒΛΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ: Για τον εμπλουτισμό της Βιβλιοθήκης κατά το έτος 2001 διατέθηκαν 16.214.314 δρχ. Το ποσό αυτό αφορά τόσο την αγορά βιβλίων από το Έσωτερικό και το Έξωτερικό όσο και τα βιβλιοδετικά.
9. ΒΙΒΛΙΑ ΠΡΟΣ ΔΙΑΘΕΣΗ: Στον λογαριασμό αυτό εμφανίζεται ή αξία του υπολοίπου των προς πώληση βιβλίων της Α.Ε. σε τιμή κόστους, βάσει της αξίας του χαρτιού και των έξο-

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ
ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		436.019.302
Γήπεδα	133.999.544	
Κτίρια	5.400	
Έγκαταστάσεις κτιρίων	245.188.087	
Μηχανολογικός εξοπλισμός	1	
Μεταφορικά μέσα	1.184.900	
Έπιπλα και λοιπός εξοπλισμός	36.427.056	
Βιβλία αποθέματος (έκτος συναλλαγής)	3.000.000	
Βιβλία Βιβλιοθήκης	<u>16.214.314</u>	
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		1.210.193.028
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ		
Βιβλία προς διάθεση (βιβλία απογραφής)	396.782.426	
Βιβλία προς διάθεση έκδοσης 2001	82.528.793	
Βιβλία υπό έκδοση	18.498.847	
ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ		
Πελάτες	3.430.205	
Χρεώστες	120.270.725	
ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ	<u>588.682.032</u>	
ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ		2.425.216.014
Ταμείο	4.441.561	
Καταθέσεις ταμειυτ. καὶ προθεσμίας	<u>2.420.774.453</u>	
ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓ. ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ		<u>3.132.353</u>
ΣΥΝΟΛΑ		<u>4.074.560.697</u>

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2001

ΠΑΘΗΤΙΚΟ		
ΚΕΦΑΛΑΙΟ		
Ύφιστάμενο κατά την 31.12.2001		1.936.852.580
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ		661.952.000
Διαφορά αποτίμησης χρεογράφων	154.914.806	
Αποθεματικό από πώληση ακινήτου	<u>507.037.194</u>	
ΠΙΣΤΩΤΕΣ		35.717.726
Ύποχρεώσεις από φόρους και τέλη	17.310.976	
Ασφαλιστικοί οργανισμοί - ΙΚΑ	10.337.409	
Πιστωτές διάφοροι	<u>8.069.341</u>	
ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ		4.005.627
ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ		<u>1.436.032.764</u>
		<u>4.074.560.697</u>

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

ΕΞΟΔΑ		
ΔΑΠΑΝΕΣ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗΣ ΣΚΟΠΟΥ		60.486.877
Πρόγραμμα άνασκαφών	16.715.170	
Πρόγραμμα δημοσιεύσεων	17.354.753	
΄Αξιοποίηση ΄Αρχείου	3.956.180	
Ξενώνες	1.006.288	
Σχολή Διδασκαλίας ΄Ιστορίας τής Τέχνης	2.737.104	
Δωρεάν διατεθεισες έκδόσεις	7.893.875	
΄Υποτροφίες	-	
Οικονομικές ένισχύσεις έπιστημονικού σκοπού	<u>10.823.507</u>	
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ		<u>386.953.823</u>
΄Αποδοχές Προσωπικού (έπιστημ. και διοικητ.)	164.724.750	
΄Εργοδοτικές εισφορές	46.837.145	
΄Αποσβέσεις	35.673.036	
Φόροι και τέλη	4.216.849	
Δαπάνη μισθίων	8.555.191	
Τμήμα Κύπρου	48.976.252	
Γενικά έξοδα	<u>77.970.600</u>	
ΣΥΝΟΛΑ		<u><u>447.440.700</u></u>

΄Αθήναι,

΄Ο Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Σ. ΔΟΝΤΑΣ

΄Ο Γενικός Γραμματεύς
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Χ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ

΄Ελέγξαμε τις άνωτέρω Οικονομικές Καταστάσεις τής ΄Αρχαιολογικής ΄Εταιρείας, τής χρήσεως που έληξε την 31η Δεκεμβρίου 2001. ΄Ο έλεγχός μας έγινε σύμφωνα με τις έλεγκτικές διαδικασίες που κρίναμε κατάλληλες, βάσει των άρχών και κανόνων έλεγκτικής που ακολουθεί τὸ Σῶμα ΄Ορκωτών ΄Ελεγκτών. Τέθηκαν στη διάθεσή μας τὰ βιβλία και στοιχεία που τήρησε ή ΄Αρχαιολογική ΄Εταιρεία και μᾶς δόθηκαν οί αναγκαῖες για τὸν έλεγχο πληροφορίες που ζητήσαμε. ΄Ελήφθησαν ύπ' ὄψη οί δια-

ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΧΡΗΣΕΩΣ 2001

ΕΣΟΔΑ	
Μισθώματα ακινήτων	74.162.183
Μισθώματα αιθουσών διαλέξεων - δεξιώσεων	3.270.000
Σχολή Διδασκαλίας Ίστορίας τής Τέχνης	4.105.000
Δωρεές διαφόρων	50.000
Έπιχορηγήσεις κρατικές	18.000.000
Έπιχορηγήσεις - δωρεές Τμήματος Κύπρου	2.597.537
Συνδρομές Έταίρων	840.000
Τόκοι προθεσμιακών καταθέσεων	88.552.947
Τόκοι καταθέσεων λογαριασμών ταμειυτηρίου καὶ ὄψεως	6.747.069
Έσοδα κληροδοτημάτων	-
Μερίσματα μετοχών Ε.Ε.Ε.Χ.	25.200.000
Μερίσματα μετοχών Ε.Τ.Ε.	62.582.910
Μερίσματα μετοχών Τραπεζής τής Ελλάδος	12.000
Μερίσματα μετοχών Α.Τ.Ε.	150.000
Έξοφληση τοκομεριδίων παλαιών όμολ. δανείων	1.279.199
Καθαρά έσοδα πώλησης βιβλίων	11.786.868
Διάφορα έσοδα	16.791.487
Υπόλοιπο πρὸς εξίσωση	<u>131.313.500</u>
	<u>447.440.700</u>

31 Δεκεμβρίου 2001

Ἡ Προϊσταμένη τοῦ Λογιστηρίου
ΕΛΕΝΗ Γ. ΒΑΖΑΚΗ

τάξεις τοῦ Ὄργανοιοῦ καὶ τοῦ Οἰκονομικοῦ Κανονισμοῦ αὐτῆς. Σχετικὴ ἔκθεση ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τῶν ἀνωτέρω Οἰκονομικῶν Καταστάσεων θὰ διαβιβασθεῖ στὴ διοίκηση τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας.

Ἀθήνα, 22 Ἀπριλίου 2002

Ὁ Ὀρκωτὸς Ἐλεγκτῆς

ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΓΡΗΓ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΒΚΡ ΠΡΟΤΥΠΟΣ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ Α.Ε.

δων για στοιχειοθεσία, έκτύπωση και βιβλιοδεσία. Ἡ ἐκδοτική δραστηριότητα τῆς Α.Ε. τὸ ἔτος 2001 ἀπορρόφησε τὸ ποσὸ τῶν 82.528.793 δρχ.

10. ΒΙΒΛΙΑ ΥΠΟ ΕΚΔΟΣΗ: Τὸ ποσὸ τῶν 18.418.847 δρχ. ἀπεικονίζει τὴν ἀξία τῶν βιβλίων τῶν ὁποίων δὲν εἶχε ὀλοκληρωθεῖ ἡ ἐκτύπωση κατὰ τὴν 31.12.2001.
11. ΠΕΛΑΤΕΣ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἀπεικονίζεται ἡ ἀπαίτηση τῆς Α.Ε. ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν βιβλίων στὸ Ἑξωτερικὸ καὶ τὸ Ἑσωτερικὸ.
12. ΧΡΕΩΣΤΕΣ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἀπεικονίζονται οἱ ἀπαιτήσεις τῆς Α.Ε. κατὰ τὴν 31.12.2001, ἀπὸ προκαταβολές ποῦ εἶχαν χορηγηθεῖ σὲ διάφορους γιὰ τὰ «Ἔργα», τὶς ἴδιες ἀνασκαφές καὶ τὴν ἐκτέλεση διαφόρων ἐργασιῶν καὶ ἀπαιτήσεις ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ Δημόσιο.
13. ΧΡΕΟΓΡΑΦΑ: Τὰ διάφορα χρεόγραφα τοῦ χαρτοφυλακίου τῆς Α.Ε. τὴν 31.12.2001 ἀνέρχονται σὲ 588.682.032 δρχ. ἡ ἀποτίμηση ἔγινε γιὰ μὲν τὰ 169.143 τεμ. μετοχῶν μας τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος βάσει τιμῶν κτήσεως μικρότερων ἐκείνων τῆς μέσης τιμῆς Δεκεμβρίου 2001 τοῦ Χρηματιστηρίου Ἀξιών, γιὰ δὲ τὰ 336.000 τεμ. μετοχῶν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Ἐπενδύσεως Χαρτοφυλακίου Α.Ε. καὶ γιὰ τὰ 3.000 τεμάχια μετοχῶν τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς, ἡ ἀποτίμηση ἔγινε βάσει τῆς μέσης τιμῆς μηνὸς Δεκεμβρίου 2001 τοῦ Χρηματιστηρίου Ἀξιών, ἐπειδὴ ἦταν χαμηλότερη. Τὸ 2001 ἐπίσης ἔγινε καὶ ἐξόφληση μέρους τῶν παλαιῶν ὁμολογιακῶν δανείων ἰδιοκτησίας τῆς Ἐταιρείας μὲ ἀποτέλεσμα τὴν εἴσπραξη ποσοῦ 1.194.490 δρχ.
14. ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ: Στὴν ὁμάδα αὐτὴ τῶν λογαριασμῶν ἀναγράφονται, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ὑπόλοιπο Ταμείου τῆς 31.12.2001, καὶ τὰ ὑπόλοιπα τῶν καταθέσεων τῆς Α.Ε. σὲ διάφορες Τράπεζες. Τὸ ὕψος τῶν διαθεσίμων τῆς 31.12.2001 ἀνέρχεται σὲ 2.425.216.014 δρχ.
15. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἀναγράφονται τὰ ἔσοδα τὰ ὁποῖα θὰ εἰσπραχθοῦν τὸ ἔτος 2002.

ΠΑΘΗΤΙΚΟ

1. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ: Ἀπεικονίζει τὴν καθαρὴν περιουσία τῆς Α.Ε. κατὰ τὴν 31.12.2001, ὅπως αὐτὴ προκύπτει ἂν ἀπὸ τὸ Σύνολο τοῦ Ἐνεργητικοῦ ἀφαιρέσουμε τὸ Καθαρὸ Παθητικὸ. Ἡ καθαρὴ θέση τῆς 31.12.2001 ἀνέρχεται σὲ 1.936.852.580 δρχ.
2. ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΧΡΕΟΓΡΑΦΩΝ: Ὁ λογαριασμὸς αὐτὸς προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀναπροσαρμογὴ καὶ τὴν τακτοποίησιν τῆς ἀξίας τῶν χρεογράφων κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ κατὰ τὸ ἔτος 2001. Προορισμὸς εἶναι ἡ κάλυψη ζημιῶν ἀπὸ ἐνδεχόμενὴ μεταβολὴ τῆς τιμῆς τους κατὰ τὴν ἐξόφλησιν.
3. ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ ΑΠΟ ΠΩΛΗΣΗ ΑΚΙΝΗΤΩΝ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ περιλαμβάνεται ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς τιμῆς πώλησης ἀκινήτων μας καὶ τῆς ἐγγεγραμμένης στὰ βιβλία τῆς Ἑταιρείας ἀξίας τῶν ἀκινήτων αὐτῶν.
4. ΠΙΣΤΩΤΕΣ: Στὴν ὁμάδα αὐτὴ τῶν λογαριασμῶν ἐμφανίζονται οἱ ὑποχρεώσεις τῆς Α.Ε. πρὸς τὸ Δημόσιο ἀπὸ παρακρατηθέντες φόρους, περιλαμβανομένου καὶ τοῦ ΦΕΠ (φόρου εἰσοδήματος περιουσίας), ἀποδοτέους ἐντὸς τοῦ 2002, ἀπὸ κρατήσεις ὑπὲρ ΙΚΑ μηνὸς Δεκεμβρίου καὶ δώρου Χριστουγέννων 2001, ἀποδοτέες τὸ 2002, καὶ ἀπὸ εἰσπραχθεῖσες ἐγγυήσεις ἀπὸ τοὺς ἐνοικιαστῆς ἀκινήτων μας.
5. ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ: Στὸν λογαριασμὸ αὐτὸ ἀπεικονίζεται ἡ ὑποχρέωσις τῆς Α.Ε. σὲ διάφορους προμηθευτές.
6. ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΕΡΓΩΝ: Στὴν ὁμάδα αὐτὴ τῶν λογαριασμῶν ἀπεικονίζονται τὰ ὑπόλοιπα τῶν διαφόρων πιστώσεων ποὺ χορηγήθηκαν ἀπὸ τὸ Δημόσιο στὴν Α.Ε. γιὰ τὴ χρηματοδότηση διαφόρων μεγάλων ἔργων.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΧΡΗΣΕΩΣ 2001

ΕΣΟΔΑ. Τὰ πάσης φύσεως ἔσοδα τῆς Α.Ε. κατὰ τὸ ἔτος 2001 ἀνήλθαν σὲ 316.127.200 δρχ. Στὸ ποσὸ αὐτὸ περιλαμβάνονται καὶ 3.132.353 δρχ. ποὺ ἀντιστοιχοῦν σὲ δεδουλευμένους

τόκους καταθέσεων Repos, μη εισπραχθέντας τὸ 2001 καὶ εισπρακτέους τὸ ἐπόμενο ἔτος κατὰ τὴν ἐξόφληση τῶν διαφορῶν τίτλων. Συνεπῶς τὰ πραγματικὰ εισπραχθέντα ἔσοδα ἀνῆλθαν σὲ 313.134.847 δρχ.

ΕΞΟΔΑ. Τὰ πάσης φύσεως ἔξοδα (δαπάνες) τῆς Α.Ε. διακρίνονται σὲ δύο μεγάλες κατηγορίες: σὺς δαπάνες ἐκπλήρωσης τοῦ σκοποῦ τῆς Α.Ε. καὶ σὺς λειτουργικὲς δαπάνες. Οἱ δαπάνες (ἔξοδα) ἔτους 2001 ἀνῆλθαν σὲ 447.440.700 δρχ.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ. Εὐχαρίστως ἀναφέρουμε στοὺς ἐταίρους ὅτι, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὸν ἔλεγχο τὸν ὁποῖο διενεργήσαμε, τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ἐφαρμόζει μὲ σταθερότητα καὶ συνέπεια συνετὴ πολιτικὴ ὡς πρὸς τὴ διαχείριση τῶν οικονομικῶν τοῦ Ἰδρύματος, τὴ διεξαγωγὴ τῶν ἀνασκαφῶν, τὴν αὔξηση τῶν δημοσιευμάτων, τὸν πλουτισμὸ τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀρχείου καὶ τὴν ἐκπόνηση μεγάλων ἀρχαιολογικῶν καὶ ἀρχαιογνωστικῶν ἔργων. Στὸ ἔργο αὐτὸ συμπαρίσταται τὸ προσωπικὸ τῆς Ἑταιρείας μὲ γνώση, ἰκανότητες καὶ προθυμία. Πολύτιμη ὑπῆρξε ἡ βοήθεια τοῦ Ὀρκωτοῦ Ἐλεγκτῆ στὴ διεξαγωγὴ τῆς οικονομικῆς διαχείρισης.

ΠΡΟΤΑΣΗ: Ἀπὸ τὸν ἔλεγχο ποὺ διεξήχθη ἐπιβεβαιώθηκαν τὰ ἀναφερόμενα στὸν Ἰσολογισμὸ ὑπόλοιπα τῶν λογαριασμῶν, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ὀρθότητα καὶ ἀκρίβεια στὴν τήρηση τῶν βιβλίων καὶ στοιχείων. Οἱ δαπάνες ποὺ ἔγιναν συνοδεύονται ἀπὸ πλήρη καὶ νόμιμα δικαιολογητικὰ καὶ εἶναι μέσα στὰ ὅρια τῶν πιστώσεων τοῦ Προϋπολογισμοῦ. Δὲν διαπιστώθηκε καμιὰ παράλειψη, ἀνωμαλία ἢ διαχειριστικὴ ἀταξία καὶ προτείνουμε τὴν ἀπαλλαγὴ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἀπὸ κάθε εὐθύνη.

Ἡ Ἐξελεγκτικὴ Ἐπιτροπεία

ΔΙΚΑΙΟΣ ΒΑΓΙΑΚΑΚΟΣ – ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΖΟΜΠΟΛΗΣ – ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΑΙΝΙΑΝ – ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΙΝΩΤΟΣ – ΜΑΡΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΟΥ

Μετά την ανάγνωση τῶν οικονομικῶν θεμάτων ἡ Πρόεδρος τῆς Συνέλευσης ρώτησε τοὺς ἐταίρους ἐὰν ἔχουν ἐρωτήσεις ἢ παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν ὄσων ἀνακοινώθηκαν ἐκ μέρους τοῦ Συμβουλίου.

Ὁ κ. Δανιὴλ παρατήρησε ὅτι τὸ ὑπόλοιπο πρὸς ἐξίσωση εἶναι ἀρνητικό. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς διευκρίνησε ὅτι ἀκριβῶς τὸ ὑπόλοιπο αὐτὸ δείχνει τὸ ἔλλειμμα ποὺ ὑπάρχει. Ἡ κ. Δροσογιάννη σημειώνει ὅτι τὸ ποσὸν τῶν 16.000.000 δρχ. τὸ ὁποῖο, σύμφωνα μὲ τὸν ἀπολογισμό, δαπανήθηκε γιὰ ἀγορὰ βιβλίων εἶναι μικρὸ καὶ ὅτι ἀπὸ τὴν Βιβλιοθήκη τῆς Ἐταιρείας λείπουν πολλὰ χρήσιμα βιβλία μὲ ἀποτέλεσμα οἱ ἐρευνητὲς νὰ τὰ ἀναζητοῦν σὲ ἄλλες βιβλιοθήκες. Ὁ κ. Παπαθανασόπουλος ἐζήτησε πληροφορίες σχετικὰ μὲ τὸ λῆμμα “δωρεὰς πρὸς Τμήμα Κύπρου” ποὺ ἀναφέρεται στὰ ἀποτελέσματα τῆς χρήσεως 2001. Ὁ κ. Πάντος παρατήρησε ὅτι οἱ λειτουργικὲς δαπάνες εἶναι αὐξημένες καὶ θέλησε νὰ πληροφορηθεῖ μὲ ποῖο τρόπο θὰ καλυφθεῖ τὸ ἔλλειμμα τῶν 131.000.000 δρχ. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς ἀπήντησε στὴν κ. Δροσογιάννη ὅτι τὸ ποσὸν τῶν 16.000.000 δρχ. ποὺ δαπανήθηκε γιὰ τὴν ἀγορὰ βιβλίων δὲν εἶναι καθοριστικὸ καὶ ἡ Ἐταιρεία μπορεῖ νὰ τὸ ὑπερβεῖ. Εἶναι δύσκολο νὰ καλύπτονται ὅλοι οἱ τομεῖς τῆς ἔρευνας μὲ ὅλες τὶς τελευταῖες ἐκδόσεις, γι’ αὐτὸ καὶ ἔχει ζητηθεῖ ἀπὸ τοὺς χρήστες τῆς Βιβλιοθήκης, καὶ ἔχει ἀναρτηθεῖ μάλιστα εἰδικὴ ἀνακοίνωση, νὰ σημειώνουν τὰ βιβλία ποὺ τοὺς ἐνδιαφέρουν καὶ ποὺ λείπουν καὶ ἀμέσως θὰ γίνεται ἡ σχετικὴ παραγγελία γιὰ τὴν ἀπόκτησή τους. Κατὰ καιροὺς ἡ Βιβλιοθήκη ἔχει ἐμπλουτισθεῖ ἀναλόγως μὲ τὰ ἐνδιαφέροντα τῶν Γενικῶν Γραμματέων, βυζαντινὰ ἀπὸ τὸν Ὁρλάνδο, προϊστορικὰ ἀπὸ τὸν Μυλωνά, ἐπιγραφικὰ ἀπὸ τὸν ἴδιο, ἀλλὰ τὸν κύριο λόγο τὸν ἔχουν οἱ ἀναγνώστες ὥστε νὰ καλύπτεται ὅλο τὸ φάσμα τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἡ κ. Βασιλικὸῦ παρατήρησε ὅτι μία ἐπιτροπὴ ἐταίρων-ἀναγνωστῶν μὲ ποικιλία ἐνδιαφερόντων θὰ βοηθοῦσε ἴσως στὴν κάλυψη τῶν διαφόρων τομέων, ἀλλὰ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς ἀπήντησε ὅτι καμία ἐπιτροπὴ δὲν ἔλυσε τέτοια θέματα στὸ παρελθόν. Στὴ συνέχεια ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς ἐξήγησε στοὺς κ.κ. Πάντο καὶ Παπαθανασόπουλο ὅτι οἱ λειτουργικὲς

δαπάνες δὲν ἀφοροῦν μόνο μισθοὺς τῶν ὑπαλλήλων ἀλλὰ καὶ μισθοὺς ἐκείνων ποὺ ἀσκοῦν ἐπιστημονικὸ ἔργο, δηλαδὴ τὸ Γραφεῖο Δημοσιευμάτων, τὸ ΑΡΜΑ, τὸ ΣΕΜΑ καὶ γι' αὐτὸ ἐνδεχομένως τὸ ποσὸν φαίνεται σημαντικὸ. Πρὸς τὸ παρὸν τὸ ἔλλειμμα θὰ καλυφθεῖ ἀπὸ τὸ ἀποθεματικὸ, ἀλλὰ ἐν τῷ μεταξὺ θὰ ἀποπερατωθεῖ τὸ κτίριο τῆς λεωφόρου Συγγροῦ καὶ θὰ ὑπάρξουν καὶ ἄλλα ἔσοδα. Ἐξάλλου γιὰ λόγους οἰκονομίας ἔχει προβλεφθεῖ γενικότερος περιορισμὸς δαπανῶν σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς ἔκδοσης βιβλίων. Οἱ δωρεές πρὸς τὸ Τμήμα Κύπρου ἀφοροῦν τὸν ἐξοπλισμὸ τοῦ κτιρίου, ἀλλὰ μέσα στὸ πλαίσιο τῶν ἀναγκαστικῶν οἰκονομιῶν ἔχει γενικὰ ἀνασταλεῖ ἡ λειτουργία τοῦ Τμήματος Κύπρου. Τὸ ἴδρυμα αὐτὸ κοστίζει 60 ἕως 70 ἑκατομμύρια τὸν χρόνο καὶ ἐὰν ἡ λειτουργία του συνεχιζόταν θὰ ξοδευόταν ὀλόκληρο τὸ ἀποθεματικὸ τῆς Ἑταιρείας. Τὸ ἴδρυμα ξεκίνησε μὲ ἄλλες συνθήκες καὶ ἦταν τὸ πρῶτο ἑλληνικὸ ἴδρυμα στὸ ἐξωτερικὸ ἀλλὰ μὲ τὰ σημερινὰ δεδομένα ἡ Ἑταιρεία πρέπει νὰ προστατευθεῖ καὶ νὰ μὴν παρασυρθεῖ στὴν ἄβυσσο τῶν ἐξόδων.

Ἀκολούθησε συζήτηση, ἂν καὶ τὸ θέμα Κύπρου, ὅπως διευκρίνησε ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς, ἀνήκει στὴ χρήση τοῦ 2002. Ὁ κ. Ἄδ. Κύρου ἐπεσήμανε ὅτι ἡ ἴδρυση τοῦ Τμήματος Κύπρου εἶχε ἀπήχηση στοὺς Κυπρίους καὶ ἔχουν πικραθεῖ ἀπὸ τὴν διακοπὴ τῆς λειτουργίας του· διερωτᾶται μήπως ἐὰν διαβιβασθεῖ αἴτημα πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ ὑπάρξει κάποια ἐνίσχυση. Ἡ κ. Μαραγκοῦ παρατήρησε ὅτι πράγματι ἐὰν βοηθήσει τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ βρεθεῖ λύση. Πολλὰ τέτοια θέματα λύνονται δυστυχῶς μὲ τὴν προβολὴ τους στὰ Μ.Μ.Ε. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς ἀπήντησε ὅτι τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ δὲν ἐνισχύει. Πρὸ ἐτῶν ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία εἶχε ξεκινήσει, μὲ τὴν παρότρυνση τοῦ κράτους, ἓνα πολὺ σημαντικὸ πρόγραμμα γιὰ τὴν καταγραφή (εὐρετήριο) τῶν βυζαντινῶν μνημείων τῆς Ἀλβανίας. Ἐλαβε χώρα στὰ Ἰωάννινα ἡ καθοριστικὴ συνάντηση μὲ τοὺς Ἀλβανοὺς ὑπεύθυνους τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας (16-18 Ὀκτωβρίου 1992, ὑπουργὸς κυρία Ἄννα Ψαρούδα Μπενάκη) καὶ στὴ συνέχεια ἐπισκέφθηκε τὴν Ἑταιρεία γιὰ τὸ

ζήτημα αυτό και ο Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων και πάσης Ἀλβανίας Ἀναστάσιος. Ἡ Ἐταιρεία ἐπλήρωσε τὸ ποσὸ τῶν 30.000.000 δρχ. περίπου γιὰ τὴν ἀναστήλωση μιᾶς ἐκκλησίας καὶ γιὰ ἄλλα ἔξοδα. Ἀκολούθησε σύσκεψη στὶς 19 Φεβρουαρίου 1993 μὲ τὴν νέα Ὑπουργὸ Πολιτισμοῦ κυρία Μπακογιάννη καὶ τοὺς ὑπηρεσιακοὺς παράγοντες (Γενικὸς Γραμματεὺς Παῦλος Χατζηθωμᾶς, Διευθυντὲς Αἰκατερίνη Ρωμιοπούλου, Νικόλαος Ζίας). Ἡ ὑπουργὸς ἔδωσε ὁδηγίες καὶ τὴν ἔγκρισή της γιὰ νὰ προχωρήσει τὸ πρόγραμμα καὶ διαβεβαίωσε γιὰ τὴν κάλυψη τῶν ἐξόδων. Ἀλλὰ χρήματα ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ δὲν δόθηκαν ποτέ.

Ὁ κ. Παπαπάνος παρατήρησε ὅτι τὸ θέμα τοῦ Τμήματος Κύπρου εἶναι πολὺ σοβαρὸ καὶ συγκινεῖ ὅλους· προτείνει στὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο νὰ τὸ ἐπανεξετάσει. Ἡ κ. Βασιλικὸ ἀνέφερε ὅτι ἴσως οἱ ἴδιοι οἱ Κύπριοι θὰ μπορούσαν νὰ ἐνισχύσουν τὸ Τμήμα Κύπρου αὐτὴ τὴ δύσκολη περίοδο. Ὑπάρχουν ὀργανισμοὶ οἱ ὁποῖοι διαθέτουν χρήματα γιὰ ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς, ὅπως τὸ Ἴδρυμα Λεβέντη. Ἡ κ. Μαραγκοῦ παρατήρησε ὅτι δὲν εἶναι σωστὸ ἢ Ἐταιρεία νὰ ἰδρύει τμήμα στὴν Κύπρο καὶ νὰ ζητᾶ ἀπὸ τοὺς Κυπρίους νὰ τὸ ἐνισχύσουν. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐταιρείας κ. Δοντᾶς ἐξήγησε ὅτι ὁ ἴδιος ἔστειλε σὲ διάφορα ἰδρύματα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ Ἴδρυμα Λεβέντη καὶ τὴν Ἐθνικὴ Τράπεζα, πέντε ἐπιστολὲς ζητώντας ἐνίσχυση οἰκονομικὴ γιὰ τὸν συγκεκριμένο λόγο. Ἐλαβε ἀρνητικὴ ἀπάντηση ἀπὸ ὅλους, συγκεκριμένα πιστεύει ὅτι τὸ Ἴδρυμα Λεβέντη ἀρνήθηκε τὴν βοήθειά του γιὰ προσωπικοὺς λόγους. Ὁ κ. Κριτζᾶς παρενέβη λέγοντας ὅτι συμφωνεῖ μὲ τὸν κ. Παπαπάνο ὅτι τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τῆς Ἐταιρείας πρέπει νὰ ἐπανεξετάσει τὸ θέμα καὶ ὅτι ἴσως νὰ ἔφερνε κάποιο ἀποτέλεσμα μία ἔκκληση πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο Ἐξωτερικῶν, τὸ ὁποῖο γενικὰ δίνει ὀρισμένες παροχές. Ὁ κ. Πετράκος ἀπήντησε ὅτι ἡ Ἐταιρεία ἔχει ἤδη κάνει προσπάθειες πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτῆ. Τόσο ὁ κ. Πάγκαλος, ὅσο καὶ ὁ Γιάννος Κρανιδιώτης ἔδωσαν ὑποσχέσεις ἀλλὰ στὴν πράξη ἀδιαφόρησαν ἐντελῶς.

Ὁ κ. Χρήστος Ντούμας ἔλαβε τὸν λόγο καὶ εἶπε ὅτι πέρα ἀπὸ τὸν περιορισμὸ τῶν δαπανῶν ἢ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία

θα ἔπρεπε νὰ κάνει καὶ ἄλλες κινήσεις γιὰ τὴν ἐξεύρεση πόρων, ὅπως π.χ. νὰ ζητήσει χορηγίες ἀπὸ ἰδιώτες. Στὸν οἰκονομικὸ ἀπολογισμὸ τῆς Ἐταιρείας παρατηρεῖται ἡ ἀπουσία χορηγῶν. Ἡ κοινωνία, συνέχισε ὁ κ. Ντούμας, ταυτίζει τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία μὲ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Ὑπηρεσία καὶ εἶναι σωστὸ νὰ βρεθεῖ ὁ κατάλληλος τρόπος ὥστε νὰ γίνει σαφὴς ὁ διαχωρισμὸς. Ἐξάλλου, ὅπως καὶ ἄλλοτε ὁ ἴδιος εἶχε παρατηρήσει, ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία δὲν ἔχει παρουσία στὴν κοινωνία, πράγμα μὲ τὸ ὁποῖο δὲν συμφωνεῖ. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς ἀπήντησε ὅτι κατὰ τὴ γνώμη του μιὰ τέτοια πολιτικὴ ὅπως τὴν προτείνει ὁ κ. Ντούμας θὰ ἦταν λανθασμένη. Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία δὲν ἔχει βασιθεῖ ποτὲ σὲ χορηγίες καὶ διατηρεῖ ἔτσι τὴν ἀνεξαρτησία της, ἔχει ὁμως τὴν δυσμενὴ μοῖρα νὰ μὴν ἐλκύει τὸ χρῆμα, καὶ τοῦτο δὲν εἶναι κάτι καινούργιο, ἔχει ἤδη μιλήσει γι' αὐτὸ ὁ Στέφανος Κουμανούδης τὸ 1880. Ὁ κ. Ντούμας παρατήρησε ὅτι ὁ ἴδιος ἔχει ἐπιτύχει χορηγίες γιὰ τὴν Σαντορίνη. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς ἀπήντησε ὅτι ἡ Σαντορίνη εἶναι ἓνας μεμονωμένος χῶρος καὶ ἰδιώτες ἐπιτοπίως μὲ συγκεκριμένο ἐνδιαφέρον, ὅπως οἱ ἐφοπλιστὲς κ.κ. Νομικὸς καὶ Ἀλαφοῦζος, μποροῦν νὰ βοηθήσουν. Ὅμως τὰ τεράστια ποσὰ ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν Σαντορίνη, καὶ συγκεκριμένα γιὰ τὸ στέγαστρο, κανένας ἰδιώτης δὲν μπορεῖ νὰ καλύψει καὶ φυσικὰ οὔτε ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία διότι πρόκειται γιὰ 15 δισεκατομμύρια δραχμὲς περίπου, τὰ ὁποῖα παρέχονται ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωση. Ἡ κ. Μαραγκοῦ παρατήρησε ὅτι ὁ κ. Ντούμας ἔχει λάβει πράγματι μεγάλα ποσὰ ἀπὸ ἐφοπλιστὲς. Ὁ Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἐταιρείας κ. Ἀγγελος Βλάχος διευκρίνησε ὅτι σχετικὰ μὲ τὸ θέμα Κύπρου ἔγιναν κρούσεις σὲ ἰδιώτες, ἀκόμη καὶ στὴν πλουσιότατη μονὴ Κύκκου, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρξε ἀνταπόκριση. Στὸν κ. Ντούμα ἀπευθύνθηκε ἀστεειεύμενος «ἐσεῖς κύριε Ντούμα ἔχετε τὸ δαιμόνιο τῶν δημοσίων σχέσεων».

Ἡ κ. Δροσογιάννη ἐρώτησε ἐὰν ὄντως ὑπάρχει, ὅπως ἔχει ἀκούσει, παράρτημα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας στὸ Λονδίνο. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς ἀπήντησε ὅτι δὲν ὑπάρχει παράρτημα ἀλλὰ ἡ ἀρχαιολογικὴ ἐπιτροπὴ ἡ ὁποία εἶχε δημιουργηθεῖ ἀπὸ τοὺς Γ. Μυλωνᾶ καὶ Κ. Μπόνη. Ἡ ἐπιτροπὴ

αὐτὴ χορηγεῖ δύο ὑποτροφίες – τὴν μία μάλιστα χορηγεῖ ἡ κ. Egon ἐξ ἰδίων πόρων – καὶ ὀργανώνει διαλέξεις. Ὁ κ. Πετράκος παρακάλεσε τὴν ἑταῖρο κ. Κάλλιου, ἄλλοτε Πρόεδρο τῆς Ἐπιτροπῆς, νὰ ἐξηγήσει τὸ θέμα στὴ Γενικὴ Συνέλευση. Ἡ κ. Κάλλιου διευκρίνησε ὅτι ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Λονδίνου ἔχει ἰδρυθεῖ τὸ 1989 ἀπὸ μέλη τῆς ἐκεῖ ἐλληνικῆς παροικίας μὲ σκοπὸ τὴν προβολὴ τοῦ ἔργου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας στὴν Ἀγγλία. Ἐχει συγκεντρωθεῖ ἓνα χρηματικὸ ποσό, ἔχουν χορηγηθεῖ δύο ὑποτροφίες, ἡ μία ἀπὸ τὴν κ. Egon καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ τὸ Ἴδρυμα Κωστοπούλου, καὶ ἔχουν ὀργανωθεῖ διαλέξεις στὸ King's College.

Ἡ κ. Μαραγκοῦ ἐξέφρασε τὴν ἀπορία τῆς ἀλλὰ καὶ τὴν ἀγανάκτησή τῆς γιὰ τὰ τεράστια ποσὰ ποὺ ξοδεύονται ἀπὸ τὸ Δημόσιο καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ γιὰ δεξιώσεις, γιὰ ἐγκαίνια, γιὰ παραστάσεις καὶ γενικὰ γιὰ ὅτιδήποτε χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἐπίδειξη. Δίνονται χρήματα σὲ διάφορους, συχνὰ ἀσήμαντους, συλλόγους, ἐνῶ ἡ Ἐταιρεία, τὸ σημαντικότερο τῶν Ἰδρυμάτων, ἐπαυεῖ. Πρέπει, συνέχισε ἡ κ. Μαραγκοῦ, νὰ δώσει ὅποσδήποτε χρήματα τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καὶ πρέπει νὰ βοηθήσουν τὴν Ἐταιρεία στὴν ἐξεύρεση πόρων οἱ ἑταῖροι τῆς.

Ὁ κ. Δοντᾶς πρότεινε νὰ ἐκδώσει ἡ Γενικὴ Συνέλευση πῆψισμα γιὰ τὸ θέμα τοῦ Τμήματος Κύπρου. Ἡ κ. Φ. Ζαφειροπούλου παρατήρησε ὅτι τὸ θέμα αὐτὸ δὲν δημοσιοποιήθηκε καὶ τὸ κοινὸ δὲν τὸ γνωρίζει. Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς ἀπήντησε ὅτι τὸ Ὑπουργεῖο τὸ γνωρίζει πολὺ καλά, τονίζει ὅμως ὅτι ἐκεῖνη ποὺ πρέπει νὰ ἐνισχυθεῖ εἶναι ἡ Ἐταιρεία στὸ σύνολό τῆς καὶ ὄχι μόνον τὸ Τμήμα Κύπρου.

Ὁ κ. Δ. Κουτρούμπας συμπερασματικὰ ἀπευθύνθηκε πρὸς ὅλους λέγοντας ὅτι ὁ περιορισμὸς τῶν δαπανῶν εἶναι πολὺ σωστὸ μέτρο, ὅτι ὅποσδήποτε πρέπει νὰ διατηρηθεῖ ἀλώβητη ἡ Ἐταιρεία, νὰ ζητηθεῖ ἐπιχορήγηση ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ καὶ νὰ βοηθήσουν στὴν εὐόδωση τῶν σκοπῶν αὐτῶν ὅσοι ἔχουν τὴν δυνατότητα. Ἡ Γενικὴ Συνέλευση συμφώνησε. Ἡ Πρόεδρος ἐρώτησε ἐὰν ὑπάρχουν ἄλλες παρατηρήσεις καὶ ἐὰν ἡ Γενικὴ Συνέλευση ἀπαλλάσσει τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο ἀπὸ κάθε εὐθύνη γιὰ τὴν διαχείριση τοῦ 2001. Ἄλλες παρα-

τηρήσεις δὲν ὑπῆρξαν καὶ ἡ Γενικὴ Συνέλευση ὁμοφώνως ἀπήλλαξε τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο ἀπὸ κάθε εὐθύνη. Στὴ συνέχεια ἡ Πρόεδρος ἐζήτησε ἀπὸ τοὺς ψηφοδέκτες νὰ ἀνακοινώσουν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ψηφοφορίας γιὰ τὴν ἐκλογή τῆς πενταμελοῦς Ἐλεγκτικῆς Ἐπιτροπείας γιὰ τὴν χρῆση τοῦ 2002.

Τὰ ἀποτελέσματα ἔχουν ὡς ἑξῆς: Ἐψήφισαν 85 ἑταῖροι. Ἔλαβαν: Μινῶτος Διονύσιος 82 ψήφους, Βαγιακάκος Δικαῖος 81 ψήφους, Μαζαράκης Αἰνιὰν Ἀλέξανδρος 81 ψήφους, Κοζομπόλης Δημήτριος 78 ψήφους, Οἰκονομάκου Μαρία 76 ψήφους, Δημακοπούλου Αἰκατερίνη 3 ψήφους, Νικολόπουλος Παναγιώτης 3 ψήφους, Πολέμης Δημήτριος 3 ψήφους, Δημακόπουλος Ἰορδάνης 1 ψήφο, Ἐφραΐμογλου Λάζαρος 1 ψήφο, Κριτζᾶς Χαράλαμπος 1 ψήφο, Τουλούπα Ἔβη 1 ψήφο. Ἐκλέγονται οἱ κ.κ. Μινῶτος Διονύσιος, Βαγιακάκος Δικαῖος, Μαζαράκης Αἰνιὰν Ἀλέξανδρος, Κοζομπόλης Δημήτριος, Οἰκονομάκου Μαρία.

Μετὰ ἀπὸ τὴν ἀνακοίνωση τῶν ἀποτελεσμάτων ἡ Πρόεδρος ἔλυσε τὴν Γενικὴ Συνέλευση.

Ἡ Πρόεδρος
ΛΙΛΑ ΜΑΡΑΓΚΟΥ

Ἡ Α΄ Γραμματεὺς
ΝΤΟΡΑ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

Ὁ Ἀντιπρόεδρος
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΚΡΙΤΖΑΣ

Ἡ Β΄ Γραμματεὺς
ΜΕΛΠΩ ΠΩΛΟΓΙΩΡΓΗ

ΕΒΗΣ ΤΟΥΛΟΥΠΑ

ΤΑ ΕΝΑΕΤΙΑ ΓΛΥΠΤΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥ
ΤΟΥ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΔΑΦΝΗΦΟΡΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΡΕΤΡΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Είσαγωγή – 2. Τὰ θραύσματα: Κατάλογος I: Θραύσματα ἀπὸ τὰ ἐναέτια γλυπτά – Κατάλογος II: Θραύσματα ποὺ πιθανῶς ἀνήκουν στὰ ἐναέτια γλυπτά – Κατάλογος III: Θραύσματα ποὺ δὲν ἀνήκουν στὰ ἐναέτια γλυπτά – Τεχνικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν γλυπτῶν – Τὰ χρώματα – 3. Τὸ δυτικὸ ἀέτωμα: Οἱ ἐνδείξεις ἀπὸ τὰ θραύσματα – Εἰκονογραφικὰ παράλληλα – Ἡ σύνθεση τοῦ ἀετώματος – Τὸ θέμα – 4. Τὸ πρόβλημα τοῦ ἀνατολικοῦ ἀετώματος – 5. Τυπολογικὰ, εἰκονογραφικὰ καὶ τεχνολογικὰ χαρακτηριστικὰ τῶν γλυπτῶν: Τὸ Ἔργαστήριο καὶ ἡ χρονολόγηση – 6. Τέχνη καὶ ἱστορία τῆς Ἐρέτριας στὰ ὑστεροαρχαῖκα χρόνια – Κατάλογος IV – Ἀγγλικὴ περίληψη.

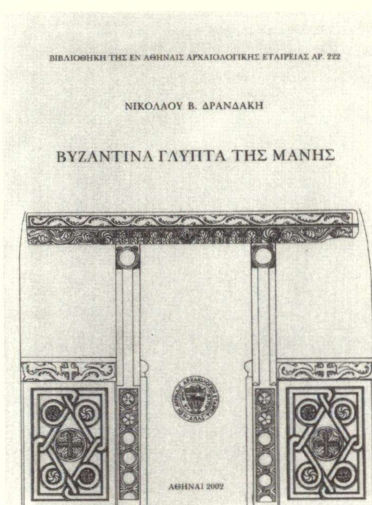
Σχῆμα 24×17 ἐκ., σελίδες 96, πίνακες 82.

Διατίθεται στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἐταιρεία, Πανεπιστημίου 22, Ἀθήνα 106 72,
τηλ. (010) 3625531, Fax (010) 3644996.

Ἀποστέλλεται ἐπίσης ἐπὶ ἀντικαταβολῆ, κατόπιν παραγγελίας.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Β. ΔΡΑΝΔΑΚΗ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΓΛΥΠΤΑ ΤΗΣ ΜΑΝΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΙΑ΄ ΑΙΩΝ: I. Ένυπόγραφα καὶ χρονολογημένα γλυπτά – II. Ένυπόγραφα καὶ ἀχρονολόγητα γλυπτά – III. Γλυπτὰ ἀνυπόγραφα καὶ χρονολογημένα – IV. Άνυπόγραφα καὶ ἀχρονολόγητα γλυπτὰ ἀποδιδόμενα στὸν Μαρμαρὰ Νικῆτα ἢ στὸ ἐργαστήρι του – V. Έργα ἀνυπόγραφα καὶ ἀχρονολόγητα.

ΙΒ΄ ΑΙΩΝ: I. Άνυπόγραφα χρονολογημένα γλυπτά – II. Άνυπόγραφα καὶ ἀχρονολόγητα γλυπτά.

ΙΓ΄ ΑΙΩΝ: Γλυπτὰ ἀνυπόγραφα καὶ ἀχρονολόγητα.

ΙΔ΄ ΑΙΩΝ: Γλυπτὰ ἀνυπόγραφα καὶ χρονολογημένα.

Παρατηρήσεις στὸν διάκοσμο τῶν γλυπτῶν τῆς Μάνης.

Διακοσμητικὰ θέματα τῶν γλυπτῶν (σχέδια).

Άγγλικὴ περίληψη.

Σχῆμα 28×21 ἐκ.

Διατίθεται στὴν Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, Πανεπιστημίου 22, Ἀθήνα 106 72,
τηλ. (010) 3625531, Fax (010) 3644996.

Άποστέλλεται ἐπίσης ἐπὶ ἀντικαταβολῇ, κατόπιν παραγγελίας.